

Maah-Ko Jesus ky n'aa hanäm do Maah-Ko erii wät do hahỹh

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahỹh

¹ Hahỹ tadu doo Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm doo.

² Hahỹ da takerii däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do mo haj'aa hã:

“Ỹ mejũ da panäk ỹ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé.”*

³ “Hahỹ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:
Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk
Doo.
Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,† näng mä takerii
däk do hã.‡

⁴ Nanäng panäk doo, Jowāw nu gahem'uun do paa m' tii. Tabanawäng bä paa m' tabawät. Tanu gemuun hõm paa m' hajõk. Taher'oot sa hã raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

---

* **1:2** Marakijas 3.1 hã takerii däk hahỹ bód t'aats. P'op Hagä Do kyyh ta T'aah hã tabedoo do tii. Ta bód see ti Isajas erii wät do paah.

† **1:3** Ji h'yyb tym ji enäm, baad P'op Hagä Do T'aah ji gadoo ji h'yyb gó, tahanäng pé m' ti ji tyw n'aa ji bak'ood däk, ji tyw n'aa ji daj'aah.

‡ **1:3** Isajas 40.3

⁵ Ti m' hajõk Judah häj n'aa buuj, panang Jerusarēnh häd näng do babuj n'aa na-ããj né hē m' rabahõm Jowāw wē. Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hõm tamii Joradān häd näng doo me.

⁶ Jowāw saroor mā kameer wii s'ëeb ta pan'aa. Ta baa wyd paa m' ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tā, mabaa bëeh paa m' ta waa.

⁷ Hahỹ d' paa ta kyy sa hã:

—Ti awät da jawén yỹ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh yỹ. Hã yỹ, yỹ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa dooh yỹ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa yỹ do bāš —näng mäh.

⁸ —Yỹ ti hỹyh, bë yỹ nu gemuun naeng me. Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũum hyb n'aa —näng mā Jowāw nu gahem'uun do kyyh sa hã.

Jesus Jowāw nu gemuun wät do panyyg n'aa hahỹyh

⁹ Ti noo gó kä m' Jesus bana panang Nasaréh häd näng doo bä naa. Garirej häj n'aa bä ta ti Nasaréh panang. Jesus Jowāw nu gemuun wät doo kä tamii Joradān häd näng doo me.

¹⁰ Ti m' Jesus nu ganä däk bä m' tabaheg'ããs wē hã, wē kabasëets däk. Ti m' P'op Hagä Do Sahee tabahapäh, ahyng mā ta wē gurii-i hadoo mäh.

Š **1:7** P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bä sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hã hē Jowāw hegãã bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wäd bä, ta hã hē tahegãã bä, tahanäng pé tii.

¹¹ Ti m' hỹ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Öm tah ỹỹ, tak'öp ỹ kamahãn up doo. Baad ỹ mah'yyb n'yyim —näng mäh.

¹² Ti m' nayyw hẽ tabanawäng hẽnh, rabanabok hẽnh, Jesus P'op Hagä Do Sahee mahũũm kãn.

¹³ T'ĩ hẽnh mä Jesus baym 40 m' ta äh. Tii bä m' Nesaa Do Yb, Satanas häd näng doo, mety paawä m'. Ta tii bä m', Jesus baym bä, ti abong mä tababo n'aa. Ääs rahag'ääs mä Jesus.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m', Jowāw nu gahem'uun do radawäts gëet do jawén paa bä kä m', Jesus bahõm kãn Garirej häj n'aa hẽnh kä. T'ĩ hẽnh kä P'op Hagä Do panyyg hanäm do tamet'ëeg kãn.

¹⁵ Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—Kaja däg kãn ji P'op Hagä Do bag'ääs doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hẽ bẽ eréd hõm nesaa doo. P'op Hagä Do hä bẽ h'yy kawareem. Bẽ ky dahé ti panyyg hanäm doo —näng mä Jesus.

¹⁶ Ti noo gó m', tabawät bä m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me, tabahapäh mä pawóp hẽ ta hỹj daheeh habok doo. Simaw, Än-Deréh mä sa häd. Tah'ỹyb mä res'aak karahi me. Tah'ỹyb sag né hẽ m' tii.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëep bẽ ana, si ỹ bẽ abooh. Tah'ỹyb sag nado boo da bẽ hỹỹ kä. Ajyy, ỹj sag hadoo da bẽ hỹỹ kä P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

18 Ti m' nawayw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ũũm kån mä ta sii.

19 Ti bahānh mä tabahapäh Sebedew häd näng do taah, Tsijaag, Jowāw daheeh. Marakate gó m' rabat'oonh. Karahi m' renäm.

20 Jesus ats'yyt né m' tii d' ēnh. Ti m' nawayw hē m' raberéd sooh sa yb sa hataa sii hē m'. Ti m' Jesus sii rabahōm kån mäh.

Jesus habëë hōm do mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

21 Ti m' Jesus bahōm panang Kapar-Naũm häd näng doo hēnh. Ti m' Saab, Judah buuj rakame-hehāk do hā, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh tabahōm. Tii bä m' tama metëek P'op Hagä Do panyyg.

22 Ti m' maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëek do hyb n'aa m'. Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do ky n'aa nahado m' tii.

23 Tii bä m' tabasoooh sa mahang aj'yyc karap'aar h'yyc nesaa do hadäk doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

24 —H'ëed makarēn āã wë Jesus, Nasaréh buuj? Āã marejāã mawén na! —näng mäh. —ÿ hapäh òm baad ub. Òm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanäm doo, baad hadoo do moo wëed òm —näng mä ta kyyh.

25 Ti m' Jesus ky geām wät mä karap'aar h'yyc nesaa doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hēnh! Ahōm aj'yyc mahānh!
—tah'eed hōm mäh.

26 Tii bä m' aj'y'y tak'ëp karap'aar h'yyb nesaa do behats wät. Tii bä m' awaaw wät mäh, ti m' tabahõm kån ta mahãnh.

27 Ti m' ta wób rameuuj bong mäh, raky n'aa jõg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hÿÿ éh? Ta see ky n'aa hadoo hÿÿh. Tametëek mä hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Karap'aar h'yyb nesaa do sii hẽ tamejũũ. Raky daheeh né hẽ —näk mä sa kyyh.

28 Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa dæg däk Garirej häj n'aa bä.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

29 Tii kä m' Jesus raban'y'yh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Ti m' Tsijaag, Jowãw daheeh Jesus bahõm kån Simaw, ãn-Deréh sa tób hẽnh.

30 Asooh mä Simaw mayyn. Oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot taoom.

31 Ti m' Jesus bajëë suun tahasooh hẽnh, tamoo ej'ooj sëek mäh. Ti m' oom keréd hõm. Nayyw hẽ m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

32 Tug bä kä, papÿÿj badëë hyng jawén paa bä, Kapar-Naũm buuj ramena sa hõnh hẽ nahëë enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do sii hẽ.

33 Hajõk Kapar-Naũm buuj kata padëek Simaw tób w'oo hä, Jesus yt gä do w'oo hä.

34 Hajõk mä sa nahëë Jesus hahëen hõm. Hajõõ m' nahëeh. Hajõng mä karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong mera do sa hä hanäng doo. Dooh m' Jesus an'oo bä karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa, Jesus P'op Hagä Do T'aah né hẽ.

P'op Hagä Do hä Jesus ky n'aa etsëē do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' jati péh, bāp paah, badajung nä, tabas'ëëg gëēt, ti m' tabahōm dawë hä, ranabok hēnh, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

³⁶ Ti m' Simaw ta hataa daheeh raty gawëëj padëëk bā m' rabahōm Jesus rabesoos hyb n'aa.

³⁷ Ramamuun bā m' raky hadoo ta hä:

—Hajōk òm hes'oos! —nāk mā ta hä.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hamäh! Ta s'ee hēnh èr bahōm, ta wób panang hēnh ÿ baher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg hanām do sa hä na-āāj né hē. Ti hyb n'aa né hē ÿ wén na —nāng mā Jesus kyyh.

³⁹ Tii d' paa tabawät jé pad'yyt hē Garirej häj n'aa bā. Sahōnh hē m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do hä tabaher'oot, tametëëk P'op Hagä Do ky n'aa. Tahebë mā karap'aar h'yyb nesaa doo.

Rog manahuuh do Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁰ Ti m' aj'yy rog manahuuh do hanāng do ana mā Jesus wë. Ti m' tabahyy hāng mā ta taron nu paa me, tetsëē mā Jesus bado hōm hyb n'aa ta nahëëh. Hahÿÿ d' mā ta kyyh:

—Makarën bā mahajaa né hē nahäh ÿ mado hōm —nāng mā ta kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus t'yyd mehïïn mäh. Ti m' tamoo dāng ta hä, ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —nāng mäh. —Has'oo däg! —nāng mā ta kyyh.

42 Ti m' nanyw hē kā m' ta nahēē badoo wāt. Has'oo däg kān mäh.

43 Ti m' baad tabaher'oot ta hā:

44 —Maher'ood manä ta wób sa hā —näng mäh. —Ahöm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo wāt do wē. Mametä ta hā òm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejüü do paah, ta ti hedoo pé ji nahēē badoo wāt do heen n'aa, p'aa hēnh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa òm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hā.

Ti m' tamejō hōm.

45 Tii d' né paawä Jesus maher'oot, dooh m' taky dahé bä. Taher'oot mä tamahöm me. Jé pad'yyt hē rapanyyg enä hōm mäh. Ti hyb n'aa kā m' dooh Jesus haja wäd bä sa panang hēnh tahōm bä rabahapäh bä kā. Dawē hā kā m' takan'oo kān. Ti hadoo né hē m' jé pad'yyt hē naa rabena ta wē.

2

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahyŷh

¹ Ti m' pawóp hē ta ā jawén paa bä, Jesus matēēh p'aa hēnh panang Kapar-Naüm häd näng doo hēnh. Tii bä m' rapanyyg enä däk, p'aa hēnh mä Jesus bagēē däk tób ta yd nu hed'ēēh bä.

² Hajök mä t'īī hēnh hah'ūūm. Hajök mä rakata padēēk tób bä. Du daa m' ta tyw n'aa wāt pé tób w'oo hā na-āāj hē. Ti m' Jesus met'ēēg kān P'op Hagä Do panyyg.

³ Ti m' ji meheet pé ajyy ramanaa mä nahēē näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó.

⁴ Du daa m' rakad'oo pé ramajë suun paawä m' Jesus wë, gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëës mä Jesus bagëët nemuun. Ti m' ramahy kân Jesus wë kä ta tyng jó.

⁵ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Tah yÿ, * nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hõm —näng mäh.

⁶ Ti m' rabat'oonh sa mahang Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' sa h'yyb gó raky hadoo:

⁷ —Hëd n'aa m' ti hÿÿ ti d' tabaher'oot? P'op Hagä Do taky n'aa rejää ti hÿÿh —näk mä sa h'yyb gó. —Jääm né hë P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hõm bä —näk mä sa h'yyb gó.

⁸ Nyyw hë m' Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh.

⁹ —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, awäd däg”, ji noo bä nawät do hä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

¹⁰ —Hÿÿ kä da —näng mäh. —Bë bahapäh hyb n'aa yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, yÿ hajaa sa hä hanäng do nesaa do yÿ ado hõm bä, yÿ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

---

* **2:5** Dooh Jesus t'aaH tado bä. “Tah yÿ, najis yÿ” Judah buuj raher'oot sa da hadoo do hä ramaher'oot bä. Tii d' né hë sa kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

11 —As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, ahõm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hä.

12 Ti m' tabas'ëëg gëet, tabado däk mä ta tyng, ahõm kån mä hajõk do matym gó. Tii bä kä m', rameuuj kån sa h'yyb gó. Ti m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsë. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Dooch äã hapäh pé hỹ hedoo péh —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus näënh do panyyg n'aa hahỹỹh

13 Ti m' Jesus bahõm ënh karaj'aa Garirej häd näng doo hënh. Hajõk mä han'aa ta wë. Ti m' Jesus ma metëek sa hä.

14 Ti m' ta jawén, Jesus bawät bä kä, tabahapäh Rewi häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëer tagahed'aak bä hasooh doo. Aw-Pew t'aa m' ti Rewi. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëep ana wë yỹ, hëp y hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Rewi bas'ëëg gëet, ahõm kån mä ta sii.

15 Ta jawén, Rewi tób bä Jesus bawëh bä m', hajõk dajëer gahed'aak doo, Matew hep'ëeh doo,[†] ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'ooh do na-ääj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. Hajõk né hë m' Jesus sii heb'ooh doo.

[†] 2:15 Judah buuj sa wób né ti dajëer gahed'aak doo. Roma buuj hä kep'aak do rabataa. Ta see pé noo gó dajëer gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahãnh ragahëen dajëer, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooch ragenaag bä dajëer gedaag n'aa.

16 Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do rabahapäh bä m' ta ti hedoo do sa sii Jesus bawa doo, Jesus ma matëg hã rabeaanh:

—Hëd n'aa dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ãj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii tabawëh? —näk mä sa kyyh.

17 Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'ũm ta wë. Dooh ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahying, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa‡ —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hã.

Jesus hã reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

18 Ti anäng paa m' ta heen n'aa Jowãw nu gahem'uun do ma matëg, Pariséw na-ãj mäh, ranoo kanawa doo me raweh'ëeh P'op Hagä Doo. Ti m' ta wób reaanh mä Jesus hã:

—Jowãw ma matëg, Pariséw ma matëg na-ãj hë ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee hyb n'aa. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

19 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bä ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bä. Jãm bawät nä bä rawëë had'yyt hë. Dooh ratayy bä.

‡ 2:17 Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'y ky ka'eeh hyb n'aa kä.

20 Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn§ — nãng mäh.

21 Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nä reanh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—DooH ji gas'yyb bä saroor säg noo eh do pãän papuuj bãh me. Tii d' ji adoo bã, papuuj bãh tsawyy däg bã, ta säg tanes'ëëm, kawah'oob hõm tii bã. Ti bahãnh tanoo ee däk tii.

22 Ti hadoo né hë uwa bëeh hã. DooH ji gedu bã uwa bëeh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'éé byyh säg gó. Tii d' ji adoo bã, uwa bëeh egän so bã, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bã kä, uwa bëe waho bëeh da, ta hood kä karejã kãn —nãng mäh. —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ũs doo gó —nãng mä Jesus kyyh sa hã.**

Saab ky n'aa hahÿÿh

23 Saab hã m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banãng doo me m' ratabës. Ramahõm me m', ta ma matëg tiriig ag mä rateh'yyb rabawa hyb n'aa.

24 Ti m' Pariséw sa sii habong do raky hadoo Jesus hã:

—Mahegãã! Hëd n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã? Saab hã

---

§ 2:20 Hahÿÿ d' Jesus hanãng pé ta tii hã: Ta ma matëg sii tabawät nä bã, dooh ratay bã. Sa mahãnh Jesus badoh bã, tii bã da ratay kãn.

** 2:22 DooH ji mekuuj bã papuuj tama metëek do ji h'yyb säg paa me, tahanãng pé ti panyyg gó teh'ũm doo.

ramoo bok†† –näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

–Dooh bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä, sa waa tamah bä?

²⁶ Abijatah P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tabahadoo noo gó, Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' tabawa ti pãw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hatoonh doo. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jããm né paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä‡‡ –näng mä Jesus sa hä.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

–Ji kameh'ãäk do hyb n'aa P'op Hagä Do wén pahuuj wät paa ji kameh'ãäk do heen n'aa. Dooh ji tapahuuj bä ji kameh'ãäk do heen n'aa hyb n'aa –näng mäh.

²⁸ –Ti hyb n'aa, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, Saab ky n'aa hä sii hë ÿ mejũũ –näng mä Jesus Pariséw sa hä.

3

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

---

†† **2:24** Dooh ji moo wäd bä Saab hä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hä m' Jesus ma matëg ramoo bok, tiriig ag rateh'yyk do hyb n'aa. ‡‡ **2:26** Jããm né paawä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa.

¹ Ta see pé noo gó Jesus bahõm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ti yt hã m' tabasooh aj'y y moo gadóm doo.

² Tii bã m' ta wób ramatakëë mã Jesus aj'y y moo tahaso däg bã Saab hã. Ta moo tahaso däg bã, Jesus moo wät né hë Saab hã kä sa hã. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'y yk doo.

³ Ti m' Jesus ky hadoo aj'y y hã:

—Ag'ëëd däg sa mahang.

⁴ Ti m' taky hadoo ta wób sa hã:

—Nyy da ër ky n'aa jaw'y yk do metëëk Saab ky n'aa hã? H'ëëd ti taw'ããts hë ji moo wät Saab hã? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëëp Saab hã, ji da hadoo do ji daj'ëëp Saab hã? —näng mã Jesus kyyh sa hã.

Rahapëë né paawä m', dooh m' raky gado bã.

⁵ Ti m' kawaj'ããn gó Jesus ty kawõõt sa wë. Tahyb n'aa tón mã sa h'y yb tym ganahoot do hyb n'aa m'. Ti m' aj'y y hã kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mãh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mãh, baad däg mã ta moo kä.

⁶ Ti m' nayyw hë m' Parisëw raban'y yh. Eróts karapee sii hë m' rakaner'oot mã nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëëp hyb n'aa.

Hajõk mã Jesus gen'aak do hah'ũũm do ta sii panyyg n'aa hah'y yh

⁷ Ti m' karaj'aa hënh Jesus ta ma matëg sii hë m' rabawëëj kãn. Hajõk mã Garirej häj n'aa hënh naa Jesus jawén hah'ũũm.

⁸ Raky n'aa napäh bä m' sahõnh hẽ Jesus moo wät doo, rabana Judah häj n'aa hẽnh naa, panang Jerusarenh häd näng doo hẽnh naa, Idumeej häj n'aa hẽnh naa, tamii Joradãn tamyyj däk hẽnh naa. Ta wób mä Tiir, Sidõn panang häd enäh do häj n'aa hẽnh naa.

⁹ Hajõk do hyb n'aa m', Jesus mejũũ ta ma matëg rabenäm hyb n'aa marakate ta pooj jé, ragataturg däk do hyb n'aa ta hä.

¹⁰ Hajõk sa nahëë heso hõm do hyb n'aa m', nahëë enäh do rawén gataturg kãn ta wë. Rakarën mä ramoo kajäk ta hä.

¹¹ Jesus karap'aar h'yyb nesaa do hä hadäk do rabahapäh bä m', tũũ m' rakajäk ta matym gó. Tak'ëp mä rageëenh:

—Õm P'op Hagä Do T'aah! —näk mäh.

¹² Jesus ky ge'yÿm mä karap'aar h'yyb nesaa doo, ranaher'oot hyb n'aa m' ta ky n'aa.

Jesus asëm do 12 hedoo do tamejũũ do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus basëek waëë jó. Tanaëenh mä ta wë tah'yyb däng doo. Ti m' rabahõm ta wë.

¹⁴ Sa mahang tasëm mä 12 ta hataa, ta sii rababok hyb n'aa, tamejũũ hyb n'aa ta ky n'aa rabaher'oot hyb n'aa.

¹⁵ Tanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa.

¹⁶ Hahÿÿ m' 12 hedoo do tamejũũ doo: Simaw mäh, “Peed” ta häd n'oo däk doo.

¹⁷ Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowãw häd enäh doo, “Darung Do Taah” tamaneëenh doo.

18 Ta jawén mä Ñn-Deréh, Pirip, Batoroméw, Matew, Toméh, Tsijaag see Aw-Pew t'aah, Tadéw, Simaw Serot,*

19 Judas Ikarijot kä m', Jesus haëëj däk do majĩ hã.

Nesaa Do Yb ky gabuuj gó Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahỹh

20 Ti m' Jesus ta ma matëg sii hë rabajëë p'ëë tób gó. P'aa hënh mä rakata padëëk hajök doo. Du daa m' rabawa pé hajök do hyb n'aa.

21 Ta yñn, ta wakãän rapanyyg enä däg bä m', rabahöm t'ĩ hënh rahahëen paawä m'. Sa hã m' baad nado wäd Jesus h'yyb.†

22 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Jerusarënh hënh naa han'aa doo, hajök do mahang hab'ëeh doo, raky hadoo ta wób sa hã:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa ti adäk ta hã. Ti kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

23 Ti m' tii d' ky hedoo do Jesus naëënh ta wë. Ti m' panyyg ky n'aa gó tabaheer'oot sa hã. Hahỹh d' mä ta kyyh:

---

* **3:18** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejũ noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejõ bä sa hã. Roma buuj wë kamaj'ĩ do ramaneëënh **Serot**. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëënh “Simaw Serot”. † **3:21** Baad nado wäd Jesus h'yyb rawén ed'oo, ta bahãnh däg sa hã Jesus moo wät doo. Hajök do ta wë hehũm do tagado had'yyt hë, nahëë enäh do tabaheso, ta see pé noo gó dooh tawa wäd bä tak'ëp taty kanewaat do hyb n'aa. Dooh rah'yy genä nä bä P'op Hagä Do T'aah tado bä. ‡ **3:22** Nesaa Do Yb né hë ti Beresebu.

—Ta daaj hē g'eeh Nesaa Do Yb takahabē? —näng mäh.

²⁴—Sa da hadoo do wē sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahōnh hē —näng mäh.

²⁵—Sa wakãän sa hã hē rahyb n'aa wareem bä, kahäj jëng tii bä.

²⁶Ti hadoo ênh Nesaa Do Yb hã kä. Ta hã hē takawareem bä, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bä, ahëej jëng né hē tii bä ta hejój. Gawatsik da tii bä —näng mä Jesus kyyh.

²⁷Ti m' taky hadoo ênh:

—Dooh aj'yy hejooñh do tób gó hajëe suun pé ta ma tado hōm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä, tahajaa ta ma tado hōm bä —näng mä Jesus sa hã. §

²⁸Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Sahōnh hē nesaa do ji moo wät doo, sahōnh hē P'op Hagä Do ji ky n'aa rejãä do na-ãäj hē P'op Hagä Do mabaan hōm da ji hã.

²⁹P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejãä doo kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä tii. Ta ti hedoo péh, dooh tahëej bä nesaa do ta hã. Tadajep jawén paa bä na-ãäj hē nesaa do adäg had'yyt hē ta hã —näng mä Jesus kyyh sa hã.

---

§ 3:27 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hōm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebē karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

³⁰ Tii d' tawén edoo mä sa hä, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tawén hebë. Sa hä m' Nesaa Do Yb ky gabuuj mäh. Rahe'oot do hä P'op Hagä Do Sahee raky n'aa rejää.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus ÿÿn, ta wakãän sii hë m' rakajaa. Ta w'oo hä m' rababë däk. Ti m' ramejũũ ranaëènh Jesus.

³² Hajök mä ta pa hat'oonh. Ti m' raky hadoo ta hä:

—A ÿÿn, a wakãän, ta w'oo hä rabab'ëeh. Õm mä resoos —näk mäh.

³³ —Jaa ti èèn, jaa ti wakän haa? —teanh mäh.

³⁴ Ti m' taty kawõõt ta w'oo gadäk hënh ra-hat'oonh hënh. Ti m' taky hadoo:

—T'oonh hahÿ äñ ÿÿ, wakän haa —näng mäh.

³⁵ —Sahõnh hë P'op Hagä Do karën do moo heb'ooh doo, ti né hë wakän haa hadoo, ti né hë änh ÿ hadoo, ti né hë èèn hadoo —näng mä Jesus kyyh sa hä.

4

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëek ènh karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me. Hajök do nu sabuk mä ta hä. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajök do ayyw b'ëeh mä ta takëèn nabyy me.

² Ti m' hajõõ m' tama metëek mä sa hä panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

³ —Bë hyb n'aa matakä hahÿ panyyg! Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym.

⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ëed rabajóh jëng.

⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãäts tii bä. Ti nyyw hë taganyyh, kanahën d'os do k'ãäts ta h'yyb.

⁶ Tabajuu bä, nyyw hë tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb.

⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Sasëng gajewäng bä kä, dooh tawëë wäd bä. Ti hyb n'aa dooh teag bä.

⁸ Ta tym wób kajäg kån baad tabadoo bä. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kån baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kån ta tym wób. 100 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kån baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób kä —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ãäts hë tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

¹⁰ Ta jawén kä m', ta mab hë 12 hedoo do ta ma matëg hë kä, ta wób hë kä, rabeaanh ta hä nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg.

¹¹ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë hä P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ãäs do ky n'aa hä. Ta wób sa hä, sa h'yyb gó naa maa new'ëë kanarën doo, sahõnh hë takaher'oot da panyyg ky n'aa me —näng mäh.

12 –Tii d' tawén hadoo, –näng mäh –“Rahegãã had'yyt né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë had'yyt hë né paawä m', dooh m' tagah'ood bä sa hã. Dooh né rakarën bä P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem hõm, P'op Hagä Do nawug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo”* –näng mä Jesus kyyh sa hã.

13 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–Taganah'ood bä bë hã hahÿ panyyg, nyy d' tagahoot panyyg wób bë hã? –näng mäh.

14 –P'op Hagä Do kyyh herot doo, aj'yy joom tym hejóm do hadoo.

15 Joom tym ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Ramaa newë sii hë, nayyw hë, P'op Hagä Do panyyg Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb gó naa.

16 P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, pä banäng bä kajäk do hadoo sa hã. P'op Hagä Do panyyg ramaa newë sii hë, nayyw hë, h'yy gadajaa gó ragadoo.

17 H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nayyw hë rah'yy gejë hõm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Hejoonh do kametä bä sa hã, sa hã rarahejä bä na-ãäj hë P'op Hagä Do panyyg metëek doo da rababok do hyb n'aa, nayyw hë rah'yy gejë hõm.

18 P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym sasëng mahang kajäk do hadoo sa hã.

19 P'op Hagä Do panyyg ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿ hã ji

---

* **4:12** Isajas erii wät doo gó Jesus beh'üüm. Isajas 6.9-10 hã takerii däk tii.

bawät do hä.† Dajëër hä, sa ma ji tawadii do hä rahyb n'aa h'ũüm. Rah'yy karën do jawén rababok. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahôm. Joom neaak do hado däk tii.

²⁰ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym baad tabadoo bä kajäk do hadoo sa hä. Ti ramaa newëë P'op Hagä Do panyyg, baad ragadoo, baad rabenäm sa h'yyb gó. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 30 nuu me, 60 nuu me, 100 nuu me takejoom do bahānh tabeaaak do hadoo tii –näng mä Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ënh:

–Bë gataa sooh bë bag, ji waa hood yt hä, ji jó ÿÿh do yt hä bë bejën hyb n'aa apäh? Dooh. Ta bag bë dasooh ta tyng jó, baad ta bag däk hyb n'aa.

²² Ta ti hadoo da ÿ ma metëëk do hä: Sahōnh hē sa hä da hē kejën nä doo, sahōnh hē rah'yy ganenäh nä doo, kametä däk né da sa hä.

²³ Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ãäts hē tahyb n'aa matakëë –näng mäh.

²⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

–Taw'ãäts hē baad bë matakä ti bë maa newëë doo. Bë matakëë do pénh, bë maa newëë do pénh, bë da P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Ti bahānh baad bë da tah'yy gan'yyh.

²⁵ Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahānh P'op Hagä Do banoo nä ta hä ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hē h'yy ganäng doo, P'op Hagä Do ado hōm da ta hä kanahën had'os doo‡ –näng mä Jesus.

† **4:19** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hē. Rahyb n'aa tón had'yyt hē sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. ‡ **4:25** Ta ti tawén kado hōm sa hä, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hä.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hã P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa

²⁶ Ti m' taky hadoo:

—Aj'yy joom tym hejóm do ky n'aa hadoo né hẽ P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa.

²⁷ Ta ãh tatebëj nuuj jé, adëb bã, atsëm, ta ti joom tym ganyyh, tabawäng. Dooch joom hejóm do hapëë bã nyy da tabawäng ti joom.

²⁸ Ta daaj né hẽ joom k'ãäts baw'ëeh. Pooj jé tagajewäng, tii b' tabaee däk, tii b' tabeag kãn.

²⁹ Ta ag wah'ëë däk bã kã, ta heen n'aa hã, tii bã kã joom näng do bak'ãäd kãn ta joom, joom ji nu gekãã do nahëë me —näng mä Jesus kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Panyyg see ky n'aa me ÿ her'oot bẽ hã P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa —näng mäh.

³¹ —Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hẽ P'op Hagä Do bag'ããs doo, tadu doo noo gó.

³² Jããm nad'ëed its né paawä ta tym, ji waa ty gamabuuj see bahãnh tabawäng. Tak'ëp ta moo bawäng. Tii hã kã taw'ëed batooj kãn ta hã kã, tabadahëëm bã§ —näng mä Jesus kyyh.

³³ Hajõng ta ti hedoo pé panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hã P'op Hagä Do panyyg n'aa. Jesus her'oot mä sa hã rahyb n'aa hajaa doo.

³⁴ Sahõnh taher'oot do sa hã, panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot. Sa mab hẽ, rabedoh bã m', Jesus

---

§ 4:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ããs do kah'üüm, ny hadoo ta hã h'yy ka'eeh do kah'üüm.

baher'oot ta ma matëg sa hã nyy d' tahanäng pé panyyg gó teh'ũm doo.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti noo gó m', tug bã kä m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé.

³⁶ Ti m' raberéd b'ëeh hajõk doo, ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó Jesus gasooh doo gó. Ti m' rabatsëg kãn. Marakate wób an'aa sa jawén.

³⁷ Ti m' tak'ëp bah'ood bana. Tewëep mä maadaka. Marakate tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä.

³⁸ Marakate duu hënh mä Jesus baÿÿh. Ta nu tyng jó m' ta nu sooh.

Ti m' ta ma matëg ramebëë nyyh, ti m' raky hadoo:

—Ma matëg! Õm h'yy kanap'eed! Ër da ag'yyp!
—näk mäh.

³⁹ Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood tameduuk. Ti m' maadaka hã taky hadoo:

—Bag hënh!

Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

⁴⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Dooh P'op Hagä Do hã bë h'yy kae nä bã? —näng mäh.

⁴¹ Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, ti m' rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ éh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

5

Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do Jesus ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyyj jé.

² Ti m' Jesus gatsäg nyh jawén paa bä m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo, nayyw hē m' tabana ta wē. Pā gabaho doo gó, panang buuj dejēp do sa kamag n'aa radebong doo bä naa tabana.

³ Tii b' né hē m' tabahe'ỹh. Dooh m' hajaa pé moo mawyyt péh. Haak sapuuw hadoo doo me né hē m' ramoo maw'yyd né paawä m', dooh m' rahaja bä.

⁴ Hajōō nuu me m' haak sapuuw hadoo doo me ramoo mawyyt, ratsyym maw'yyd paawä m'. Ti m' tagahet'ēeh mä haak sapuuw hadoo doo. Sapaar ta tsyym pēm tagahet'ēeh né m' tii d' ěnh. Dooh ta hā hajaa meduuk péh.

⁵ Adēb bä, atsēm na-āāj mä tabahew'ēet kamag habong hēnh, waēē jó na-āāj hē. Tak'ēp mä tageēnh, ta daaj hē m' takahej'ooh pä bäh me.

⁶ Dawēē naa m' Jesus tabahapäh bä m', waj'aa dāk mä ta wē. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng Jesus wē.

⁷ Ti m' tak'ēp mä ta kyyh:

—H'ēed makarēn wē ỹỹ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahōnh hē Bahānh Hadoo Do T'aah? Maky dēē P'op Hagä Do häd gó, dooh da ỹ marejā bä! —näng mäh.

⁸ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hōm do hyb n'aa m'. Hahỹ da m' Jesus kyyh:

—Meréd hōm hahỹ aj'yy! —näng mä karap'aar h'yyb nesaa do hā.

⁹ Ti m' Jesus beanh ta hā:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajök Doo” äã häd, —näng mäh —hajök do hyb n'aa äãh —näng mäh.

¹⁰ Ti m' tets'ëë had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hõm hyb n'aa dawëë karap'aar h'yyb nesaa do ta tii bä naa.

¹¹ Hajõng mä too yb tii b' habëëh karaj'aa takëën hã, wajapëm doo bä. Ta tii b' mä sa waa raba-hew'aa.

¹² Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus hã:

—Man'oo äã ajëë pëë too yb hã —näk mäh.

¹³ Ti m' Jesus banoo tii d' sa hã. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kän aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kän. Hajõng mä ti too yb. 2 miw mäh. Ti m' rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëënh tame, tame m' rakejäg bëënh. Ti m' t'öp mä rapehã.

¹⁴ Ti m' too yb hagã n'aa waj'aa bong mäh. Sa panang bä, panang nedaa bä na-ããj mä rama-her'oot sahõnh hë rahapäh doo. Ti m' panang buuj raban'yyh t'ĩ hënh, rabaheg'ããs hyb n'aa ky n'aa näng doo.

¹⁵ Ti m' Jesus wë rakajaa bä kä, rabahegãã kän aj'yy hajõng do karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paah. Asooh mäh, saroor näng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeÿÿm bong.

¹⁶ Ti m', ta ti hap'ëëh do paa rabaher'ood kän han'aa do sa hã kä ta ti aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paa ky n'aa. Too yb ky n'aa na-ããj mäh.

¹⁷ Ti m' han'aa do rabetsëë Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa.

18 Ti m' Jesus gatsëg sooh bä m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do paa betsëe Jesus hä, Jesus sii tabahöm hyb n'aa.

19 Dooch m' Jesus karën bä ta sii aj'yy ahöm bä. Hahÿÿ d' mä Jesus kyyh ta hä:

—Ahöm nä a yb, a ÿÿn, a wakãän wë. Maher'ood sa hä sahõnh hë taw'ãäts hë hadoo do a hä Tak'ëp Hyb n'aa Jawyk Do bad'oo doo. Maher'ood sa hä nyy da òm tat'yyd mehĩn doo —näng mä Jesus kyyh ta hä.

20 Ti m' aj'yy bahöm kän. Hëej bód, Dekaporis häd näng doo bä ta her'oot mä tak'ëp hanäm do Jesus bad'oo do ta hä. Ti m' sahõnh hë maa nap'ëeh do rahyb n'aa meuunh mäh.

ÿÿnh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganä däk do ky n'aa daheeh hahÿÿh

21 Ti m' Jesus batsëg hõm bä p'aa hënh karaj'aa ta myyj jé, tabag'ëed däk bä ta takëen hä, hajök nu sabug däk.

22 Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wë. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahë n'aa see m' tii. Ti m' Jesus tabahapäh bä, ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë.

23 Ti m' tak'ëp mä tabetsëe ta hä. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Edah tok ÿ tadajëp. B'ëep ÿ karën paawä. Moo dëe ta hä tabahub däk hyb n'aa, tabedëp hyb n'aa —näng mäh.

24 Ti m' Jesus bahöm ta sii. Tabahöm bä hajök mä hah'ũüm ta sii, gatat'uuk mä ta hä.

25 Sa mahang ti awät mä ÿÿnh. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk.

26 Hajõk mä mediko hegãã bong do ta nahëeh. Mediko moo m' tahoop. Dooch m' rahaja bã. Ta wë hanäng do tahäj jëë né paawä m', dooch m' tahas'oo däg bã. Teg'yys mä tii bã ta nahëeh.

27 Jesus taky n'aa napäh bã m', ta jó gadäk hënh mä tabana ta wë hajõk do mahang. Ta saroor hã m' tamoo däng.

28 Tii d' tawén d'oo mäh, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hã ÿ moo dëë bã, ÿ d' ahub däk tii bã”, näng mä ta h'yyb gó.

29 Tii bã kä m', nayyw hë m' dooch wäd mä ta hã ta nahëeh. Ta hã m' tahegãã bã, ta h'yyb gó, has'oo däk mäh.

30 Tii bã m' nayyw hë m' Jesus hegãã bã m' ta hã naa anyyh ta ky gabuuj. Ti m' ta jawén p'aa hënh tabegãã wät hajõk do mahang, ti m' teanh:

—Jaa saror ÿÿ hã moo däng? —näng mäh.

31 Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nepäh a hã hajõk gatat'uuk do a hã? —näk mäh.
—Hëd n'aa ti meanh?

32 Ti m' ty kaneréd had'yyt hë hajõk do sa wë, tabaheg'ããs hyb n'aa jaa ti ta hã moo däng doo.

33 Ti m' ÿÿnh hegãã bã kä m' ta hã has'oo däk mäh, ana mä Jesus wë, ti m' tabahyy häng mä ta taron nuu me ta wë. Kajajän mä ta äm n'aa. Ti m' sahõnh hë m' tabaheh'ood jëng ta hã.

34 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Tok ÿÿ, õm has'oo däk P'op Hagä Do hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me. Dooch wäd a nahëë kä —näng mäh.

35 Jesus ber'oot nä bã m', rakajaa ajyy Jaj-Ro tób bã naa. Ti m' raky hadoo Jaj-Ro hã:

—A toog h'yy gakog hõm —näk mäh. —Hëd n'aa ti mah'yib panas'ëeh ma matëg? —näk mäh.

³⁶ DooH m' Jesus hyb n'aa p'eed bä panäk do sa kyy hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hã ÿ h'yy kasadëe!

³⁷ Ti ta bahãnh mä dooh m' tan'oo bä hajök do rahõm ta sii. Jããm mä takarën Peed, Tsijaag, Tsijaag hÿÿj Jowãw häd nãng doo.

³⁸ Jesus rakajaa bä m' Jaj-Ro tób bä kä tahapäh mä séd dó m' rarãb bä rabë bä. A'oot mä ta wób.

³⁹ Ti m' tabajëë suun tób gó, ti m' taky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë harãp? H'ëed ti bë ha'oot? Karapee dooh tadajëb bä. Aÿÿh tii —nãng mäh.

⁴⁰ Tii bä m' Jesus raky kawew'aam.

Jesus mejüü raban'yyh jawén paa bä m', tats'yyt mä karapee yb, karapee ÿÿn, ta ma matëg ta sii han'aa doo, ti m' rabajëë p'ëë karapee hasooh hënh.

⁴¹ Ti m' tamoo maso däk, ti m' taky hadoo ta hä:

—Tabita kũm —nãng mä ta kyyh. (“Maruus, as'ëëg g'ëed!”, tahanãng pé m' tii.)

⁴² Tii bä m', nayyw mä tabas'ëëg gëët, awãd däk mäh. (12 m' ta baab n'aa.) Tii bä m', tak'ëp mä rameuuj bong.

⁴³ Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. Ti m' tamaher'oot sa hä rabanoo hyb n'aa maruus awa.

6

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta tii bä naa Jesus ta ma matëg daheeh rabahõm panang tabawäng do paa hënh.

² Saab hä kä m' tama metëek tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë. Hajök maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mä taheer'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa taheer'oot do P'op Hagä Do ky n'aa? —näk mäh. —N'yy hënh naa tah'yy ganäng doo? —näk mäh. —Nyy da tabad'oo tapehuunh doo? —näk mä sa kyyh.

³ —B'aa bäh gaheh'õök do nado ti hahÿÿh? Mar-ija t'aah nado ti hÿÿh? Tsijaag, Josés, Judas, Simaw nado ta wakãän? Ta änh, bä ab'ëeh ër pa —näk mä sa kyyh.

Ti m' rakawajãän ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë sa panang bä raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jãäm hë tabawäng do panang bä, ta wakãän mahang, ta tób bä, dooh rawehëë bä —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Dooh denaa hë m' Jesus pehuuj bä ta tii bä. Jãäm né hë m' pawóp its nahëë enäh do hä ta moo tadasooh rabaheeso padëek hyb n'aa.

⁶ Tahyb n'aa meuunh mäh, dooh panang buuj rah'yy kae bä tahegãä bä.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' sét panang ken'yyh bä m' Jesus ma metëek.

⁷ Ti m' tanaëënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' Jesus anoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. Pawóp hë

ken'yyh mä tamejũũ rabahõm Jesus bad'oo doo da rabad'oo hyb n'aa.

⁸ Hahỹỹ da m' tamejũũ:

—Doooh d' bẽ mahũũm péh, pãw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sãm hadoo péh. Jããm hẽ da bẽ mahũũm tatu —nãng mäh.

⁹ —Jããm ub da bẽ saroor bẽ hã hadäk do bẽ gahõm. Bẽ tsyym suun hẽ kä bẽ padedëek —nãng mä ta kyyh.

¹⁰ Bẽ nu kajäg bä ta wób tób bä, tii bä da bẽ ayyw dó sa panang bẽ beréd hõm bä kä.

¹¹ Jé bẽ raganado bä, bẽ ramaa nanewë bä bẽ her'oot doo, bẽ ahõm sa mahãnh. Sa panang bä naa bẽ ahõm bä bẽ tsyym suun bẽ tepyng padäg k'ããts. Tii da bẽ bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —nãng mä ta kyyh sa hã.

¹² Ti m' rabahõm kãn. Raketyn hõm. Jé pad'yyt hẽ m' rabaher'oot reréd hõm hyb n'aa nesaa doo.

¹³ Hajõng karap'aar h'yyb nesaa do rahebëë hõm mäh. Hajõk nahëë enäh do ta syyj me m' ratahed'yyd hõm, heso hõm mäh.

Jowãw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd nãng doo, taky n'aa napäh tii. Dawëë m' Jesus raky n'aa napëë däk. Hahỹỹ d' mä ta wób sa kyyh:

—Jowãw nu gahem'uun do paa né tii, dejëp do mahang ganä wät doo. Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näk mä sa kyyh.

¹⁵ —Ta ti Eriij p'ooj ub hawät do paah —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' ta wób hě raky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do paa hadoo pé ta tii —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Eróts ky n'aa napëë däk bä kä ta wób her'oot doo, taky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun do tii, ÿ mejũũ do paa ranu gahõg hõm. Ganä wät dejëp do paa mahang! —näng mä Eróts kyyh.

¹⁷ Eróts né ti mejũũ do paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts gëet Jowãw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mäh, Erodija, ta hỹÿj Pirip häd näng do ÿÿm hyb n'aa. Eróts gat'ëë däk mä Erodija, ta hỹÿj ÿÿm.

¹⁸ Ti hyb n'aa m' Jowãw ky hadoo paa ta hã:

—DooH P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä magat'ëë bä a hỹÿj ÿÿm.

¹⁹ Jowãw kyyh hyb n'aa m' Erodija ty n'aa gesyyg kãn, tawén kawaj'ãän kãn ta wë. Takarën paawä m' tamejũũ radaj'ëëp Jowãw. Du daa m'.

²⁰ Eróts mo n'aa jesuu mä Jowãw. Eróts mä eÿÿm Jowãw hã. Tahapäh mäh, baad ub né hě ti Jowãw bawät P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hě P'op Hagä Do wë Jowãw bawät tahapäh. Eróts maa newëë bä m' Jowãw her'oot doo, dooh m' baad tado ta h'yyb gó. Ti hadoo né hě, tamen mä Jowãw her'oot do tamaa newëë bä.

²¹ Tii bä kä m', ti bahãnh kä m', Erodija bawyyd kãn nyy d' tabad'oo. Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó m' Eróts moo wät jãm. Tatsyyd bong mä ta karapee sa wahë n'aa, ta warahén sa wahë n'aa, sahõnh hě m' ky n'aa etsëëh do Garirej häj n'aa bä naa.

22 Ti m', jām noo gó m', Erodija toog bana tabajäm hyb n'aa sa matym gó. Baad mä maruus sa matym gó, Eróts matym gó na-ãäj mäh. Ti hyb n'aa m' Eróts ky hadoo ta hä:

—Mets'ëē hä ÿ makarën péh. Ý anoo né da a hä —näng mä ta kyyh.

23 P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng:

—Metsëē pé hä ýÿ, ÿ anoo né da a hä. Wë ÿ hanäng do uuh ÿ anoo da a hä, makarën bä. Né hup ÿ né hë tii —näng mä Eróts kyyh.

24 Ti m' maruus banyyh ta ýÿn wë tabeaanh hyb n'aa tetsëē pé Eróts hä. Ti m' ta ýÿn ky hadoo:

—Mets'ëē Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

25 Ti m' nyyw hë m' maruus matëeh p'aa hënh. Ti m' tabets'ëē kän:

—Na, ÿ karën nyyw hë mabanoo hä ýÿ Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg ta hood gó —näng mä maruus kyyh Eróts hä.

26 Ti m' tak'ëp sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät mäh. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa do hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa m', tawén wanadii.

27 Ti m' nyyw hë m' tamejüü warahén see Jowāw tadaj'ëep hyb n'aa, tamanaa hyb n'aa ta nu gabóg. Ti m' warahén bahöm Jowāw ragadahew'ëes doo hënh, tadaj'ëep mä Jowāw, tanu gahög höm mäh.

28 Tamanaa mä ta hood gó, tan'oo däk mä maruus hä. Ti m' maruus gado däk, tan'oo däg kän mä ta ýÿn hä kä.

²⁹ Ti m' Jowãw ma matëg ky n'aa napëë däk bã m', rabana rabeheën ta hub. Ti m' ti m' radasuun jëng gabaho doo gó, kamag hood n'aa gó.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁰ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejũũ do rababaaj nã Jesus wë. Ti m' rabaher'oot ta hã sahõnh hë rametëëk doo, ramoo bok doo.

³¹ Ta tii bã m' séd dó m' ta wë heg'ããs doo. Séd bã m' ranu kejäk do hyb n'aa, du daa m' Jesus ta hataa daheeh rabawa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo ta hataa sa hã:

—Hamäh, èr ah'ũũm ta wób rabadoh hënh, bë kameh'ãäk hyb n'aa —näng mäh.

³² Ti m' sa mab hë m' rabahõm marakate gó ta wób rabadoh bã paawä.

³³ Ta wób mä rahapäh raban'yyh. Ti m' sahõnh hë panang bã naa rabahõm ta takëen hã sa pooj jé. Sa pooj jé m' rakajaa.

³⁴ Ti m' Jesus basoop bã, hajök do tabahapäh bã m', tat'yyd mehĩn mä sa hã. B'éé hagã n'aa tamah do hadoo mä ta hã. Ti m' hajõng ky n'aa tama met'ëëg kãn sa hã.

³⁵ Tũũh däg bã kã m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Tũũh däg —näk mäh. —Dawëë hÿÿh.

³⁶ Mamejõ hõm hajök doo, panang tabanäng bã, sét ken'yyh rabaj'eenh hënh na-ããj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ta ti 8 kamarab ji moo wät ta säm —näk mäh. —
 ãã né hë g'eeh ti hets'ëë ta ti sa waa päw? —reaanh
 mäh.

³⁸ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë ti hanäng bë wë päw? Bë hegãã —näng
 mä ta kyyh.

Ti m' rabaheg'ããs, ti m' raky hadoo:

—Ti anäng ji ma poo oow pé päw. Pawóp its
 tah'ÿÿb —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus mejüü ramejüü hajök do rabehyy
 b'ëëh hyb n'aa jawii jó.

⁴⁰ Ti m' rabehyy b'ëëh, 50 ken'yyh mä ta wób, 100
 ken'yyh mä ta wób ketyn hõm doo.

⁴¹ Ti m' Jesus basog däk päw, tah'ÿÿb na-ããj mäh.
 Hÿ pong jé taty däng bä m', P'op Hagã Do hã taky
 hadoo:

—Om taw'ããts hë Ee. Man'oo däk ãã tä, ãã waa
 —näng mäh.

Ti m' päw taganebäh bong, tets'ëë hõm mä ta ma
 matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajök do sa hã
 kä. Tah'ÿÿb na-ããj né hë m' pawóp had'os do tetyn
 hõm né hë m' tii d' ënh.

⁴² Tii bã kä m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog
 enä hõm mä sahõnh hë.

⁴³ Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm
 kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mäh.

⁴⁴ Hawëë bong doo, 5 miw mä ajyy.*

*Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa
 hahÿÿh*

⁴⁵ Ti m' nyyw hë ta ma matëg Jesus mejüü
 ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé rabahõm

* **6:44** Dooh m' taketsén bã ÿÿj, karepé.

hyb n'aa Betsaj-Da häd näng do panang nemuun.
Ti nuuj jé m' takedëe hõm hajõk do sa hä.

⁴⁶ Takedëe hõm do jawén paa bä m' tabasëek mä
waëe jó P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

⁴⁷ Tabadajuu däk bä m', karaj'aa hoo gad'oo bä
kä m' ta ma matëg rababoo däk. Ta mab hë m' Jesus
bayyw gëet.

⁴⁸ Ti m' tabahëg'ããs, dooh m' tahõm rahëe doo.
Bah'ood ty gahëm mäh. Ti m' tapaj'ëe pooj jé Jesus
bahõm kän sa wë tamii pong jó. Jesus tabëej paawä
m',

⁴⁹⁻⁵⁰ rabahapäh tamii pong jó hana doo. Tak'ëp
mä rabeÿÿm bong. Awaaw bong mäh. Dajëp do
saw'ëeng paa red'oo mäh.

Ti m' nayyw hë m' Jesus ber'oot sa sii:

—Bë eÿÿm manäh! Ý ti hÿÿh —näng mäh.

⁵¹ Ti m' tagatsëg sooh sa sii. Ti m' bah'ood badoo
wät. H'yy gabedo bong mäh. Rameuuj bong mäh.

⁵² Dooh rah'yy gah'ood nä bä Jesus hä, päw
tapehuuj né paawä. Dooh rah'yy genä bä.

⁵³ Rabatsëg hõm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m'
marakate badëe jad kän. Tii bä m' rabahũũ jad
kän.

⁵⁴ Ragatsëg bë sii hë m' pong hënh, ti babuj n'aa
rabahapëe kän Jesus.

⁵⁵ Tak'ëp mä raty gapedäg bong ramënaa hyb
n'aa nahëe enäh do Jesus wë. Jé pad'yyt hë hëej
Genesaréh w'oo hä hanäng doo bä naa ramënaa
nahëe enäh doo.

⁵⁶ Jé pad'yyt hë Jesus nu kejak bä m', panang
rakahet'aa bä m' ramëna bëeh nahëe enäh doo. Ti
m' rabetsëe nahëe enäh do ramoo kejak hyb n'aa

ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hẽ nahëë enäh do moo kejäk doo, heso padäg kãn mäh.

7

Ji h'yyb gó naa né hẽ nesaa do ky n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mä rakajaa Jerusarënh hënh naa. Ti m' rakata däk Jesus wë.

² Ti m' rabahapäh, Jesus ma matëg wób rawëh mä ta si n'aa hë. Dooch m' ramoo ketsyyd wäd rabahed'oo doo da. Sa hä m' nesaa do ta ti P'op Hagä Do hä.

³ (Pariséw, sahõnh hẽ Judah buuj wób na-ããj hë, dooh rawëë bä, dooh rawa bä, sa wahë makũ mahetëk doo da ramoo kanetsyyd pooj jé.

⁴ Rabana bä jé sa waa hets'ëë do paah, dooh rawa bä, dooh rawëë bä, ramoo kanetsyyd bä, rabahed'oo doo da. Hajõõ tamo n'aa tii da rabahed'oo doo. Sarej ragejõs, sa waa hood ragets'yyt sa wahë makũ mahetëk doo da.)*

⁵ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mä rabeaanh Jesus hä:

—Hëd n'aa a ma matëg ranad'oo ãã wahëh metëëk doo da? Hëd n'aa dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makũ rabahed'oo doo da? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Baad né paa ti P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh, bë ky n'aa. Hahỹỹ d' paa m' takerii däk

---

* **7:4** Mosees ma metëëk do paa bahãnh rakarën rabawëëd däk. Sa hä, tii da ji adoo bä, baad ub ji P'op Hagä Do gadoo.

P'op Hagä Do kyyh bë ky n'aa: “J'ooj madäk doo me ÿ raweh'ëeh. Sa kyyt tii. Dawëe sa h'yyb bawät mahãnh ÿÿ.

⁷ Dooch këh ÿ tado bä ti rama metëek doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo”† —näng mä Jesus, Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë eréd hõm P'op Hagä Do mejũũ doo. Bë wareem däg bë wahë makũ metëek do hä —näng mäh.

⁹ Ti m' Jesus ej'ees sa hä:

—Baad né ta ti bë hä P'op Hagä Do mejũũ do bë eréd hõm doo, bë wahë makũ mejũũ doo da bë bad'oo hyb n'aa kä.

¹⁰ Hahÿÿ da Mosees metëek do paa P'op Hagä Do mejũũ doo: “Bë wehëe bë yb, bë wehëe bë ÿÿn.”‡ “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”§

¹¹ Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëek doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hä taky hado bä, ‘Hä ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooch bë hä ÿ an'oo wäd bä’, taky hado bä,

¹²⁻¹³ tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooch ji mejõ wäd bä ta ÿÿn, ta yb tamasa”, näk bë kyyh. Hajõng nä tii d' bë bad'oo doo —näng Jesus. —Bë wahë makũ ma metëek do bë ky sũüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejũũ doo —näng mä Jesus

† 7:7 Isajas 29.13   ‡ 7:10 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16

§ 7:10 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9

Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa hã.

¹⁴ Ti m' p'aa hēnh hajōk do ta tii bā hab'ēeh do Jesus naēēnh ta wē. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bē sahōnh hē, bē maa newē da, bē h'yy genā da ŷ her'oot do hã:

¹⁵⁻¹⁶ Ji noo me hajēng pé hyb n'aa nado ji nas'aa dāk P'op Hagä Do hã. T'öp ji h'yyb gó naa hanyyh do ti hanoo ji nas'aa dāk do P'op Hagä Do hã —näng mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus kedēē hōm hajōk do sa hã. Ti m' tób gó tabajēē suun jawén paa bā ta ma matēg rabeaanh ta hã ta ti ta her'oot do ky n'aa.

¹⁸ Ti m' Jesus baher'oot sa hã:

—B'ēs h'yy ganah'ood éh? —näng mäh. —Ji hã hajēng pé hyb n'aa nado ji nas'aa dāk P'op Hagä Do hã.

¹⁹ Ta ti dooh tajēē bā ji h'yyb tym gó. Ji wog gó ti tabajēng, ta jawén anyyh p'aa hēnh. Ti hyb n'aa dooh ji nas'aa bā P'op Hagä Do hã ji noo gó hejēng do hyb n'aa —näng mäh.

(Ta ti m' Jesus her'oot do ky n'aa m', taw'ãäts mä sahōnh hē baad ub ji waa. Dooh m' ti haj'aa tado bā ji nas'aa bā.)

²⁰ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Ta ti ji h'yyb gó naa henyh do hyb n'aa ji nas'aa dāk P'op Hagä Do hã.

²¹ Tii d' ŷ wén her'oot, t'öp naa, ji h'yyb tym gó naa tabana do hyb n'aa nesaa do ji hyb n'aa newēē doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karēn do ji bagä do ji ŷm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa tabana ti ji ets'ēek doo. Ji h'yyb gó naa né hē tabana ji da hadoo do ji daj'ēep doo.

22 Ji h'yyb gó naa né hē tabana ti ji hyb n'aa h'ũüm do ji ma, sahõnh hē ji moo nesaa doo, ji noo kanesa doo, nu meby n'aa näng doo, ji hyb n'aa jewës doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejãã doo, ji kasab'ee doo, daap hadoo do ji moo wät doo kã.

23 Sahõnh hē ta ti hedoo doo, ji h'yyb gó naa had'yyt tabana. Ta ti hyb n'aa ti ji wén nas'aa däk P'op Hagä Do hä —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

ÿñh ta s'ee hēnh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿñh

24 Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm panang Tiir häd näng do nemuun. Ajëë suun mä tób gó. Dooch m' takarën raky n'aa napëë bä tii b' tabagä doo. Ti hadoo né hē, dooch m' tahaja bä tajejën bä.

25-26 Ti m' ÿñh, Gereg buuj, Siro-Penisija bä m' henäng doo, ky n'aa napäh Jesus. Judah buuj nadoo do m' tii. ÿñh toog hä mera do badäk. Ti m' tabana Jesus wë. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëë Jesus bahabëë hõm hyb n'aa karap'aar h'yyb nesaa do ta toog hä hadäk doo.

27 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na rawa dó sa waa rakarën do sa taah hä — näng mäh. —Taw'ãäts hē nado sa waa ji ado hõm bä ji banoo hyb n'aa sa masãäh awaar taah hä — näng mä Jesus kyyh ÿñh hä. **

** 7:27 Tii da Jesus wén her'oot, tametyy hyb n'aa ÿñh baad ta hä tah'yy kae bä. Panyyg gó taky n'aa her'oot, tahy n'aa newëë hyb n'aa baad tado bä tamasaa bä Judah buuj nadoo do sa hä. Jesus ky n'aa eh'ũüm Judah buuj sa taah. Awaar taah gó taky n'aa ed'oo Judah buuj nadoo doo.

28 Ti m' ŷŷnh ky gadoo Jesus. Jesus kyy gó né hě m' taky hõm:

—Ehub né hě õm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo — näng mäh. —Ti hado né paawä, awaar sii hě rawa sa taah waa hyyj sa noo m' kejäk doo —näng mä ŷŷnh kyyh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Abaaj hõm. H'yy ka'eeh doo me ŷ maky gadoo do hyb n'aa, dooh wäd karap'aar h'yyb nesaa do a toog hä —näng mä Jesus ta hä.

30 ŷŷnh babaaj hõm bä kä m', takajaa ta toog wë, ahub däk ta toog. H'yy kamehääg sooh mäh. Karap'aar h'yyb nesaa do ahõm ta hä hadäk do paah.

Aj'yy Jesus nabuuj genä däk do panyyg hahŷŷh

31 Ti m' Jesus raberéd hõm Tiir häj n'aa. Sidõn häd näng do hëej, Dekaporis häd näng do häj n'aa na-ääj hě ratabës. Ti m' karaj'aa Garirej häd näng doo hënh rabaw'ëenh.

32 Jesus rakajaa bä m', ramanaa mä ta wë aj'yy nabuuj gatamah doo, hebä doo. Ti m' rabetsëë Jesus moo däng ta hä tabahub däk hyb n'aa.

33 Ti m' Jesus mahũũm mä dawë hä, hajök do sa mahãnh. T'ĩ hënh kä m' ta nabuuj gó m' tamoo jëë pëë. Ti m' ta mo poo hä Jesus betsós wät, tii bä kä m' aj'yy nag'aad hä m' tamoo däng.

34 Hŷ pong jé m' taty dëë wät, tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, ti m' taky hadoo:

—Epata! —näng mäh. (“Genä däg”, tahanäng pé m' tii.)

³⁵ Tii bä m' nayyw hē m' aj'yy nabuuj genä padëek, ta nag'aad na-ããj mä nahejooj wäd mäh. Baad ub mä taber'ood däg kän.

³⁶ Ti m' Jesus mejũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hã. Nabuj keh'ũũm mä tii. Tak'ëp mä Jesus mejõ paawä ranaher'oot hyb n'aa, tak'ëp mä tii bä rabaher'oot Jesus mo haj'aa.

³⁷ Sahõnh hē m' rameuunh Jesus mo haj'aa hã. Ti m' raky hadoo:

—Baad sahõnh hē tamo haj'aa —näk mäh. —Nabuuj gatemah do sii hē nabuuj genä padëek, ner'oot do sii hē er'ood padëek tan'oo bä —näk mä sa kyyh Jesus mo haj'aa ky n'aa hã.

8

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó hajõk do rakata padëek p'aa hēnh ãnh. Dooch m' sa waa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus naëenh ta ma matëg, sa sii taber'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

² —ÿ t'yyd mehĩn hahỹ er wë kata pad'ëek doo. Tamawoob däg ta ãh si ÿ rababok. Dooch sa waa péh —näng mäh.

³ —Dawëe naa ta wób rabana. ÿ mejõ bä rababaaj hõm sa gó, naheba padäg da, degõn jëng da sah mahỹj ta hõõ bä —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

⁴ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nyy bä ji baw'yyt babä sa waa? Dawëe bä. Dooch ta nawaa babä —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus beanh:

—Nyy hē pāw bē wē? —näng mäh.

—Ti anäng setsi —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehyy b'ëeh tūü. Ti m' tabasog däk pāw, ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebäh boo kän, tets'ëë hōm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hōm hyb n'aa hajök do sa hã kã.

⁷ Tah'ÿÿb na-ããj mä ti anäng mä sa wë. Ned'ëed its mä ti tah'ÿÿb. Tii da né hē m' taky n'aa d'oo ënh tii. Ti m' tamejüü ta ma matëg rabets'ëë hōm hajök do sa hã.

⁸ Tii bä kã m', sahōnh hē m' rabawëë bong. Wog enã hōm mä sahōnh hē. Ti m' rabawëh do jawén paa bä m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hōm doo.

⁹ 4 miw mä ajyy tahyb n'aa pé ti hawëë bong doo.

Hajök do hã Jesus kedëë hōm jawén paa bä m',

¹⁰ tagatsëg sooh mä marakate gó ta ma matëg sa sii hē m'. Ti m' rabahōm Daramut häd näng do häj n'aa hënh.

¹¹ Rakajaa bä m', Pariséw rabana ta wë. Hajōng mä reanh ta hã. Jesus rametyy hyb n'aa ramejüü mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hã.*

¹² Ti m' tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, j'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo:

---

* **8:11** Jesus wë Pariséw rakamaj'ï. Dooch raky dahé bä P'op Hagä Do mejüü do Jesus tado bä. Sa hã péh, dooh Jesus haja bä wë hã tapahuuj bä, rawén mejüü sa matym haj'aa Jesus pahuuj bä wë hã. J'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa Jesus wén manetëeh sa hã rakarën do paawä.

—Daap hẽ da hẽ habong do rabetsẽẽ hã ỹỹ ỹ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa —nãng mäh. —Dooch ỹ metëeh pé ta heen n'aa hahỹ sa hã. Né hup ỹ né hẽ ta ti ỹ her'oot doo —nãng mã ta kyyh.

¹³ Tii bã m' Pariséw taberéd b'ëëh, ti m' p'aa hënh tagatsëg sooh marakate gó, ti m' rabatsëg hõm karaj'aa ta myyj jé.

Pariséw, Eróts daheeh raher'oot do mahãnh ji hyb n'aa matakëẽ do ky n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ta ma matëg ramabaan mã ramahũũm sa waa pãw. Jããm hẽ sét its mã pãw marakate gó.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Baad bẽ hyb n'aa matakä da. Baad bẽ kanä da Pariséw, Eróts sa pãw makuj n'aa mahãnh —paa tamaher'oot mäh.

¹⁶ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahỹỹ d' mã sa kyyh:

—Dooch ër wẽ pãw. Tii d' tawén edoo† —näk mã sa kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajëm doo. Ti m' tabeaanh sa hã:

—H'ëed hyb n'aa pãw bẽ mabaan hõm bẽ banãng? —nãng mäh. —Dooch tagah'ood nä bã bẽ hã? Dooch bẽ h'yy kadawuung nä bã? —nãng mã ta kyyh sa hã.

¹⁸ —Bẽ matym enä né paawä, dooh bẽ hapëë bã. Bẽ nabuuj genä né paawä, dooh bẽ maa napëë bã. Bẽ mabaan

---

† **8:16** Dooch rah'yy kadawuung bã panyyg gó Jesus her'oot do hã. Jesus hã Pariséw Eróts daheeh ranu mer'oot. Dooch m' raky dahé bã Jesus P'op Hagä Do t'aah tado bã. Nayyw hẽ jé pad'yyt hẽ takah'ũũm ranu mer'oot do ky n'aa. Pãw makuj nayyw hẽ takamekuunh tiriig mahang hadoo do tii.

19 5 pāw ŷ etyn bong do 5 miw sa hã? Nyy hẽ kawaju bẽ gedẽ hõm mad'aak doo?

—12 kawaju mad'aak —näk mä sa kyyh.

20 Ti m' Jesus eanh ãnh:

—Setsi pāw ŷ etyn bong do 4 miw sa waa, nyy hẽ arook bẽ gedẽ hõm mad'aak doo?

—Setsi arook mad'aak —näk mäh.

21 Ti m' Jesus bedoo sa hã:

—Dooh bẽ h'yy genä nä bä? —näng mä ta kyyh ta ma matëg sa hã.

Aj'yy ty gadajuu däk do Jesus ty nä däk do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' Jesus rakaja kãn Betsaj-Da häd näng doo bä panang bä. Ti m' ramanaa mä ta wẽ aj'yy ty gadajuu däk doo. Retsëë mä Jesus moo däng ta hã tabahub däk hyb n'aa.

23 Ti m' Jesus maso däk ta moo hã, tamahũũm mä dawë hã panang bahãnh. Ti m' Jesus ty hetsós wät, ti m' tamoo däng ta hã. Ti m' tabeanh ta hã:

—Äkä, mahapëë däk? —näng mäh.

24 Ti m' tabeg'ããs, ti m' taky hadoo:

—Dooh baad ŷ hapëë nä bä. ŷ hapäh habong doo. B'aa hadoo hã ÿÿ.

25 Ti m' p'aa hẽnh Jesus moo däng ta matym hã ãnh. Ti m' ta matym baad däg kä. Baad mä tabahapäh tii kä. Dooh m' taty gadajuu wäd bä kä.

26 Ti m' Jesus mejũũ tababaaj hõm ta tyw n'aa see me ta tób hẽnh. Dooh m' takarën myyj hẽnh tajëë wäd.

Jesus kyn'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

27 Ti m' Jesus rabahõm panang wób Sesareja Pirip panang häd näng nedaa badäk doo hënh. Ti m' ramahõm me tabeaanh ta ma matëg sa hä:

—Jaa m' ÿÿh, sa nooh?

28 Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m', õm mä Jowãw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m', õm mä Eriij makũũh. Ta wób noo m', õm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do paa seeh —näk mä sa kyyh ta hä.

29 —Bë hä ënh? Jaa ÿ bë hä ënh? —näng mä Jesus sa hä.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Õm ti Kristo,‡ P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mä Peed kyyh ta hä.

30 Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä ta ky n'aa.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahÿÿh

31 Ti m' Jesus du doo tama metëëk do ta hataa. Tama metëëk bä m' taky hadoo:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, hajõng da ÿ ahoop. Èr wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa na-ããj da, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë, ÿ da rahyb n'aa wareem. ÿ da dajëp ran'oo bä. Tamawoob hë ta ã jawén paa bä, ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä ta kyyh.

---

‡ 8:29 Ji h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh **Mesijas**. Gereg kyy me ramaneëënh **Kristo**. “**P'op Hagä Do h'yyb däng doo**”, tahanäng pé m' ti.

³² Baad mä ta ky n'aa tabaher'oot. Ti m' Peed naëenh dawë hä. Ti m' taky ge'ÿÿm, Jesus tii d' tanahaer'oot hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta ma matëg wób sa wë. Ti m' Peed taky geãm wät.

—J'eep! Ahõm mahãnh ÿÿ, Nesaa Do Yb —näng mäh.Š —Dooh mah'yyb dëë bä P'op Hagä Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —näng mä Jesus kyyh.

³⁴ Ti m' hajök do ta wë kata däk doo, ta ma matëg na-ãäj hë Jesus naëej wät ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hë teréd hõm ta hä hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ãäts hë teréd hõm ta hä hë tahyb n'aa newëë doo. Taw'ãäts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ãäts hë tagadoo hëp ÿ n'aa radajëëb bä na-ãäj hë. Taw'ãäts hë ÿ taky daheeh, taw'ãäts hë ÿ bawät doo da da ti bawät.

³⁵ Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé hëp ÿ n'aa, panyyg hanäm do hyb n'aa na-ãäj hë, tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëëb bä, panyyg hanäm do hyb n'aa tadajëëb bä, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng —näng mä ta kyyh.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hëd n'aa ji karën sahõnh hë badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahõm bä? —näng mäh.

Š **8:33** Tah'yyb hapäh, Satanas kyy gó m' Peed ber'ood wät tawén ky geãm wät.

37 —DooH ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

38 —Hëp ÿ n'aa, ÿ ma metëëk do hyb n'aa na-ããj hë nu mebyng pé P'op Hagä Do hä hyb n'aa eréd hõm do sa matym gó, nesaa do moo heb'ooh do sa matym gó, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ d' nu mebyng ënh ta hyb n'aa, Ee hejój gó, ta bag tak'ëp gabarëëh doo gó ÿ bahyng noo gó ääs tak'ëp baad hedoo do sa daheeh —näng mä ta kyyh.

9

1 Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta wób babä ër mahang habong do rahapäh nä da ÿ du doo noo gó sahõnh hë ÿ bag'ääs P'op Hagä Do hejój me. Radejöp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

2 Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bä m', Jesus mahũũm ta sii Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kãn waëë p'op nu däk do hä. Sa mab hë m' t'ĩ hënh rabaym dó. Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh.

3 Tak'ëp mä ta saroor gabar'ëëng däk, tak'ëp mä tabahawag däk. DooH m' badäk hahÿÿ bä hajaa pé saroor ti hadoo pé tak'ëp hawak péh.

4 Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëëh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

5 Ti m' Peed ky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näng mäh. —Taw'ääts hë babä ër hä! —näng mäh. —Taw'ääts hë tamawoob hë ta tób n'aa äã temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

⁶ (Dooh m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.)

⁷ Ti m' nanyw mä wë puh ganyyh, sahõnh hë sa hã m' tabadäng. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahän doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁸ Ti m', nanyw hë m', raty kaw'ööd bong bä m', rabaheg'ãäs bä m', jããm hë Jesus rahapäh. Dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kã dejëp do mahang.

¹⁰ Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm. Sa mab hë m' rakaner'ood bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëed ky n'aa tii, dajëp do ganä wät do taher'oot doo? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'oot? —näk mä sa kyyh.

¹²⁻¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëeh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hadoo né hë, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hë. Tii bä rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hã. Tii d' né hë takerii däk ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do hã* —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa ënh? Nyy da këh ÿ n'aa kerih do P'op Hagä Do

* **9:12-13** Eriij tahanäng doo, Jowäw nu gahem'uun do né hë tii.

kyyh? Ỹ na-ããj da hajõng ỹ ahoop da. Ỹ rahyb n'aa wareem da na-ããj hẽ —näng mä Jesus kyyh.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahỹh

14 Ti m' Jesus rakajaa bä kä m' ta ma matëg wób rabab'ëeh bä, hajõk mä ranu sabug däk sa pa rabahapäh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky ked'aak mä sa daheeh.

15 Tii bä m', nanäng nu sabuk do rabahapäh bä m' Jesus, raty ge-ee bong. Ti m' rawaj'aa nã ta wë rabadëng hyb n'aa m' Jesus.

16 Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg wób sa hã:

—H'ëed p'ãã ti bë ky ked'aak sa wë? —näng mäh.

17 Tii bä m' hajõk do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Ỹ manaa a wë paawä tah ỹỹ. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk —näng mäh. —Dooh ter'ood wäd tan'oo bä.

18 Ta hã tabadäng bä, tũũ tadewëes. Ti tah ỹ gadów däk, tëg kamatsëe däk, tsanamäts däk tan'oo bä —näng mäh. —Ỹ eaaj wät a ma matëg sa hã rabahabëe hõm hyb n'aa. Dooh rahaja bä —näng mä ta kyyh Jesus hã.

19 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bëeh, da hẽ badäk hahỹh bä habok doo! —näng mäh. —Hajõõ nuu me ỹ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? Ỹ häd h'yyb napan däg bë hã, hã ỹ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mäh.

²⁰ Ti m' pahëew ramanaa ta wë. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahapäh bä m' Jesus, pahëew tabahehats wät. Ti m' tadawäts jat tũũ. Tũũ m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Tsanamäts jat mäh.

²¹ Ti m' Jesus beaanh ta yb hã:

—H'ëed pénh tabadäk ta hã? —näng mäh.

—P'ooj ub takarapee noo gó tadäg né hë ta hã —näng mä ta yb kyyh.

²² Hajõõ nuu me karap'aar h'yyb nesaa do dahew'ëes tũũ tëög hõõ me, tame na-ããj hë. Takarën tadaj'ëep. Mahaja bä, mado hõm. Mat'yyd mehĩĩn ããh —näng mäh.

²³ —ÿ haja bä? —näng mä Jesus kyyh. —Dooch hejooñ pé P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh pé hã —näng mäh.

²⁴ Ti m' nyyw hë pahëew yb ky hadoo:

—ÿ h'yy ka'eeh né hë —näng mäh. —Man'oo tak'ëp ÿ h'yy ka'eeh hyb n'aa, ÿ ky nasëm hyb n'aa! —näng mäh.

²⁵ Ti m' hajõk waj'aa padëek sa wë rabaheg'ããs hyb n'aa Jesus hapäh bä m', nyyw hë m', hajõk do kaj'aa do rabaheg'ããs do pooj jé, karap'aar h'yyb nesaa do tageãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Karap'aar h'yyb nesaa doo, ky tamah doo, nabuuj gatamah doo, anä pahëew hã hadäk doo! Dooch da ta hã madëe wäd bä! —näng mä Jesus kyyh.

²⁶ Ti m' tak'ëp mä karap'aar h'yyb nesaa do geëej wät. Ti m' tak'ëp tabahehats wät, ti m' tabanä kãn pahëew hã hadäk do paah. Ta wób sa hã m' pahëew

dajëp. Bag hënh mä tabajad hõm, ti hyb n'aa m' dajëp rawén ed'oo.

²⁷ Ti m' Jesus moo takyg sëëk. P'op mä tabag'ëëd däg kån.

²⁸ Ti m' Jesus tób gó tabajëë suun jawén paa bä, sa m'aa hënh mä ta ma matëg rabeanh ta hä:

—H'ëëd hyb n'aa äã wén nahajaa äã habëë hõm bä karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jääm hë P'op Hagä Do ji ky n'aa etsëë doo me, [ji noo kanawa doo me na-ääj hë] ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do tabanyyh —näng mä Jesus.

³⁰ Ti m' ratsyym kasok ta tii b' naa. Garirej häj n'aa me m' ratabës. Dooch m' Jesus karën bä ta wób raky n'aa napëë bä rabaym doo,

³¹ ta ma matëg tama metëëk do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó. ÿ radaj'ëëp da. Tamawoob hë ta ä jawén paa bä ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä Jesus ta ky n'aa hä.

³² Dooch m' rah'yy genä bä ti taheer'oot do sa hä. H'yyb e'ÿÿm mä rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' rakajaa Kapar-Naũm häd näng panang bä. Tób bä tabajëë suun bä m' teanh mä ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—H'ëëd p'ää ti bë ky ked'aak ta tyw n'aa me, ër mana me? —näng mäh.

³⁴ Dooh m' raky gado bä. Raky n'aa meb'yyh mäh. Tyyw me rababoo däk bä raky kedag bong ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. Ti hyb n'aa m' rawén ky n'aa meb'yyh.

³⁵ Ti m' Jesus bahyy sooh, ti m' ta ma matëg tanaëenh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé ta wób sa bahãnh hadoo doo, taw'ãäts hë da sa yd jé tanu gadäk. Taw'ãäts hë sahõnh hë sa karom hadoo tabahadoo —näng mä Jesus kyyh sa hä.

³⁶ Ti m' karapee t'aah ta moo takyg gëet sa mahang, ti m' tabado däk, ti m' taky hadoo:

³⁷ —Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah hadoo pé gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, ÿ had'yyt nado tagadoo, hä ÿ mejũũ do ti na-ãäj né hë tagadoo —näng mä Jesus sa hä.

³⁸ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Ãã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Èr h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa ãã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowãw kyyh Jesus hä.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Dooh hät ÿÿ gó pahuunh pé ta jawén ÿ tanu mer'oot tii bä —näng mäh.

⁴⁰ —Ti hyb n'aa, èr wë h'yy kawanereem doo, èr h'yyb hata tii —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Jé naëng han'oos pé hät ÿÿ gó bë hä, hata ÿÿ bë bahadoo do hyb n'aa, ta ti gadoo né da ta sãm baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hë ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus sa hä.

42 Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hũũ däg bä ji radawäts tu tame t'öp ji pahãs hyb n'aa, ti bahãnh tak'öp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahỹ karapee hedoo doo, hã y h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

43 Ti m' taky hadoo ěnh:

—A moo hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hẽ paawä magakyd hõm a mooh. Taw'ääts hẽ mabasëek hỹ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, mahõm mahãnh ta s'ee hẽnh, tabanesaa hẽnh, pawóp hẽ tado bä a mooh. T'ĩĩ hẽnh mahõm bä, tëeg hõõ nadëek do mahoop da had'yyt hẽ. [44 T'ĩĩ hẽnh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ĩĩ hẽnh tëeg hõõ dooh tadäg bä —näng mäh.]

45 —A tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hẽ paawä magakyd hõm. Taw'ääts hẽ matsyym gahet mabasëek hỹ pong jé P'op Hagä Do wë, ta s'ee hẽnh, tabanesaa hẽnh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hẽ tado bä a tsyym. [46 T'ĩĩ hẽnh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ĩĩ hẽnh tëeg hõõ dooh tadäg bä —näng mäh.]

47 —A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hẽ paawä a matym mado nyyh. Taw'ääts hẽ mabasëek hỹ pong jé, P'op Hagä Do ji tabag'ääs doo hẽnh, sét a matym, jé ta s'ee hẽnh, tabanesaa hẽnh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh pawóp hẽ tado bä a matym.

48 “T'ĩĩ hẽnh madoh-ro ji hawëh doo, dooh

radejëb bä. T'ĩĩ hēnh tēeg hōõ dooh tadäg bä"† — nāng mä Jesus.

⁴⁹ Ti m' taky hadoo ēnh:

Sahōnh hē ma matēk ȳy P'op Hagä Do metyy da ji ahoop do hã, sa h'yyb tym banyyw dāk hyb n'aa ta hã, ta dab P'op Hagä Do hã ji ma ejuu do jukiir me ji ennyw dāk doo da.

⁵⁰ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Taw'ãäts hē ti jukiir. Ti hadoo né hē, tanadah'ēed wäd bä, taw'ãäts hē nado wäd. Ti hadoo né da bë hã. Taw'ãäts hē baad had'yyt hē bë babok bë da hadoo do wë. Baad bë babok do bë da hadoo do wë gawatsiig bä, taw'ãäts hē nado wäd —nāng mäh. —Taw'ãäts hē h'yyb nyw gó bë baboo had'yyt hē bë da hadoo do wë —nāng mä Jesus ta ma matēg sa hã.

10

Dooh ji ȳym ji eréd hōm bä do panyyg n'aa hahȳyh

¹ Ti m' Jesus raberéd dāk Kapar-Naūm, atsēg hōm mä tamii Joradān häd nāng doo. Tamyyj dāk hã m', ta tyw n'aa me m' ramahyk Judah hāj n'aa hēnh. Ti m' p'aa hēnh hajōk mä ta wë han'aa. Ti m', tabahed'oo doo d' né hē m' tama metēek mä sa hã.

² Ti m' Pariséw wób rabana ta wë rametyy hyb n'aa m'. Hahȳy da m' rake'aanh:

—Ēr ky n'aa jaw'yyc do anoo g'eeh aj'yyc eréd hōm bä ta ȳym? —nāk mäh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy da Mosees ky n'aa jaw'yyc do her'ood bä ēnh? —nāng mä Jesus sa hã.

† **9:48** T'ĩĩ hēnh ji ahob had'yyt hē, tahanāng pé tii. Isajas 66.24 hã takerih do hã tabeh'ūm.

⁴ Ti m' raky hadoo:

—Mosees anoo ji erii däk ji ÿÿm ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa — nãk mã Pariséw sa kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë nabuj keh'ũũm do hyb n'aa tii d' Mosees wén erii wät ta ti ky n'aa jawyk do ky n'aa —nãng mãh.

⁶ —P'ooj ub dooh ta tii da tahado bã. Sahõnh hẽ tadu dahãng noo gó P'op Hagã Do pahuunh aj'yy ÿÿnh daheeh.

⁷ “Ti hyb n'aa kã, aj'yy kã, ta yb, ta ÿÿn mahãnh kã, sa m'aa hẽnh kã, tagatëë hyb n'aa ta ÿÿm kã.

⁸ Takatëë jawén paa bã sét rabahado padëek ta ÿÿm daheeh”,* nãng mãh. Ti hyb n'aa pawóp hẽ ranado bong. Sét hado dæg kãn.

⁹ Ti hyb n'aa séd hã P'op Hagã Do ata däk doo, dooh tahaja bã ji etyn bã —nãng mã Jesus kyyh Pariséw sa hã.

¹⁰ Tób bã kã m' ta ma matëg rabeaanh ta ti ky n'aa.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jé ta ÿÿm heréd hõm doo, tii bã ÿÿnh see hã takat'ëë dæg bã, nesaa doo, P'op Hagã Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii. Ta ÿÿm paa tah'yyb rejãã —nãng mãh.

¹² —Jé ta patug heréd hõm do ta see tagat'ëë dæg bã, nesaa doo, P'op Hagã Do ganadoo do tamoo wät. Ta see patug sii he'ÿÿh do hado däk tii —nãng mã Jesus kyyh.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

---

* **10:8** Genesis 2.24

13 Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëed is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mäh.

14 Ti m' dooh Jesus genaag bã ta ma matëg rabad'oo doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh! Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë P'op Hagä Do bag'ããs do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

15 Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ããs do karapee tado bã da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

16 Ti m' karepé tabasog däk ta hã, tii bã m' sa nu gad'oo bã m' tamoo däng, taky n'aa edëe boo kãn mäh.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' ta tii b' naa Jesus tsyym kadoo bã m', ana mä aj'yy ta wë. Ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Baad õm, ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kã? —näng mä aj'yy kyyh.

18 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad ub hã ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jããm hë P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh.

19 Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëeg

manäh. Daap hẽ maky n'aa tapa manä ta wób. Mawad'ii manäh. Mawehëe a yb, mawehëe a yŷn"† —näng mä Jesus kyyh ta hã.

²⁰ —Ma matëg! —näng mä aj'yy kyyh. —P'ooj ub, y̷ karapee noo gó y̷ panyyg kadeheeh né hẽ ta tii hã —näng mä ta kyyh Jesus hã.

²¹ Ti m' Jesus ty däng ta wë, takamahän wät mäh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sét hẽ ti hawät a hã —näng mäh. —Abaaj hõm, mesëem hõm sahõnh hẽ a wë hanäng doo. Man'oo ta sâm paa kas'uut do sa hã. Tii d' madoo bã hỹ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana wë y̷y, hëp y̷ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hã.

²² Ti m' aj'yy h'yy katón gëet. Ti m' ahõm mä Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekãp do hyb n'aa.

²³ Ti m' Jesus ty däg ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñ né hẽ wekãp do sa hã P'op Hagä Do bag'ãäs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' sa h'yyb gó ta ma matëg rameuunh mä Jesus her'oot do hyb n'aa. Ti m' p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hã:

—Tah haa —näng mäh. —Hejooñ né hẽ ji hã P'op Hagä Do bag'ãäs do karapee ji bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵ —Hejooj né paawä kameer hã tatabëej bã gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejooñ wekãp

† 10:19 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

do sa hã P'op Hagä Do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁶ Ti m' ti bahãnh mä ta ma matëg rameuuj bong mäh. Sa mab hẽ m' rakaner'oot. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Jaa ãnh ti P'op Hagä Do wë hasëëk ãnh? —näk mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hẽ dooh né hẽ ji haja bä P'op Hagä Do wë ji as'ëëg bä. Ti hadoo né hẽ, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hẽ ãã beréd hõm a hataa ãã bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ỹ né hẽ hahỹ ỹ her'oot doo: Hëp ỹ n'aa, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hyb n'aa na-ããj hẽ heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakãän, ta ãnh, ta yb, ta ỹñ, ta taah, ta joom banäng doo,

³⁰ ta bahãnh hajõng tagadoo da badäk hahỹỹ bä ta mabaj. Tagadoo da tób, ta wakãän, ta ãnh, ta ỹñ, ta taah, ta joom banäng doo. Ta no n'aa na-ããj da tagadoo. Ta jawén kä, hỹ pong jé kä, tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da.

³¹ Hajõk babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hỹ pong jé. Babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyg kãn da —näng mä Jesus kyyh sa hã.

P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do kyn'aa panyyg n'aa hahỹỹh

³² Ti m' Jesus rabahõm Jerusarēnh hēnh. Jesus mā sa pooh. Ti m' ta ma matēg rahyb n'aa newēē mā t'īī hēnh Jesus bahõm doo.‡ Ta wób mā sa sii hah'ũũm do e'ỹỹm mäh. Ti m' sa m'aa hēnh Jesus naēēnh ēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' tamaher'oot sa hã ta mo n'aa.

³³ Ti m' taky hadoo:

—Ēr ah'ũũm Jerusarēnh hēnh —näng mäh. —Ỹỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ da rahaēēj dāk da P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa moo gó na-āāj da. Dajēb hã raky n'aa etyy da ỹỹh. Ỹ da rahaēēj dāk Judah buuj nadoo do sa moo gó —näng mäh.

³⁴ —Ta ti ỹ da raky n'aa ej'ees, ỹ da rahetsoos. Ỹ da rahewyyh. Ỹ da radajēēb kãn —näng mäh. — Tamawoob hē āh ỹ jawén paa bā, ỹ d' ganā wäd kãn —näng mā Jesus ta ma matēg sa hã.

Tsijaag, Jowāw daheeh retsēē do panyyg n'aa hahỹỹh

³⁵ Ti m' Sebedew taah hedoo doo, Tsijaag, Jowāw daheeh, rabana Jesus wē. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Āā karēn paawä manoo āā etsēē do a hã —näk mäh.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'ēēd ti bē karēn hã ỹỹ? —näng mäh.

³⁷ Ti m' raky hadoo:

---

‡ **10:32** Ta ma matēg rawén hyb n'aa newēē Jerusarēnh hēnh Jesus bahõm doo, t'īī hēnh Jesus majīī rababok sa h'yyb.

—Äã karën paawä tak'ëp makabaj'aa doo me mabag'ääs doo bä, a hub hadäk hënh äã see basooh man'oo bä, s'ÿÿ me äã see§ —näk mä sa kyyh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë hapëë bä ti bë etsëë doo —näng mäh.
—Bë hajaa da ÿ ahoop do bë ahob bä? Bë hajaa da bë dajëb bä ÿ dajëp doo da? —näng mä Jesus sa hä.

³⁹ —Äã hajaa! —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahoop né da ÿ ahoop do hadoo doo. ÿ dajëp do hadoo né da bë dejëp —näng mäh.

⁴⁰ —Hÿÿ kä, ta ti bë etsëë do hä ÿÿ, ÿ nado ti hanoo. P'op Hagä Do anoo da hup ÿÿ hënh, sä ÿÿ hënh rabat'oonh, ta pooj jé tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mäh.

⁴¹ Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hë hadoo do raky n'aa napäh bä retsëë doo, rah'yy kawaj'ään bong Tsijaag Jowāw sa wë.

⁴² Ti m' Jesus naëej nã ta wë sahõnh hë ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë hapäh né hë, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa ky n'aa hedoo doo, tak'ëp ramejũ sa hä. Bë hapäh né hë ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejũ sa karapee n'aa —näng mäh.

⁴³ —Bë mahang taw'ääts hë dooh tii d' tado bä. Bë mahang karën pé kaweh'ëeh péh, taw'ääts hë da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa.

⁴⁴ Bë mahang karën pé ta wób sa bahãnh nu gadäk péh, taw'ääts hë takadad'uuh sahõnh hë sa

---

§ **10:37** Tak'ëp hyb n'aa jewyk do tii, sa wahë n'aa basooh do pa hat'oonh doo. Rakarën paawä ta wób sa wahë n'aa rabahadoo Jesus sii.

wë. Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ sa masa n'aa, sa karom kanep'aak do hado däk tii –näng mäh.

45 –ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ na-ãäj né hẽ. ÿ ahyng babä ÿ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ÿ ahyng babä ÿ masa hyb n'aa ta wób, ÿ ky n'aa en'yym hyb n'aa ta wób sa hã, ÿ dajëp hyb n'aa hajõk do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa –näng mä Jesus kyyh.

Baritsiméw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

46 Ti m' rakajaa panang Jerikó häd näng doo bä. Ti m', ta jawén, panang bä naa Jesus, ta ma matëg, hajõk do wób ratsyym kasok bä, ta tyw n'aa nabyy me m' tabahäng ty tamah doo. Baritsiméw mä ta häd. Tsiméw häd näng do t'aa m' tii. Ta tyw n'aa me tabahäng dajëër tetsëë hyb n'aa m' ta tii me tebës do sa hã.

47 Ti m', Jesus, Nasaréh buuj ramaneëënh do né hẽ ti ta tii bä tabës taky n'aa napäh bä m', tak'ëp mä tageëëj wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

–Mat'yyd mehÿÿn ÿÿh, Jesus, Dawi panaa!** –näng mäh.

48 Ti m' ta wób raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ëp tageëëj wät tii bä:

–Mat'yyd mehÿÿn ÿÿh, Dawi panaa! –näng mäh.

49 Ti m' Jesus baym.

** **10:47** Sa h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh **Mesijas**. Dawi panaa mahang ta ti ganyyh P'op Hagä Do ky däng do paa hyb n'aa, **“Dawi panaa”** ramaneëënh na-ãäj hẽ P'op Hagä Do Ky Däng Doo. Tii da Jesus Baritsiméw wén maneëënh, ta hã pé Jesus né hẽ ti P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa kaja däk doo.

—Bë naëej! —näng mäh.

Ti m' raky hadoo Baritsiméw hã:

—Tsebee wäd! P'op as'ëeg g'ëed! Õm tanaëenh! —
näk mäh.

⁵⁰ Ti m' ta hatsë taw'oong jat mäh, gatsëg gëet,
ahõm mä Jesus wë.

⁵¹ Ti m' Jesus beanh ta hã:

—H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hã? —näng mäh.

—Ma matëg! ÿ karën ÿ begãã däk —näng mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ahõm nä. Hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa õm
has'oo däk —näng mäh.

Ti m' nanyw hë m' tabahapëe däk. Ti m' tabahõm
Jesus sa jawén.

11

*Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg
n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' Jesus rabahõm. Ti m' Jerusarënh bedaa
däk bä m', panang Betapagéh, Betanija häd enäh
do w'oo hã rakajaa bä, waëë joom oriib häd näng
do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejũũ
sa pooj jé m' rabahõm hyb n'aa.

² Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hã:

—Bë ahõm panang hënh bë pooj jé badäk doo
hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto
t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hã da tabahäng —
näng mäh. —Bë asood hõm da, bë manaa wawëë
hë —näng mäh.

³ —“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bä, “Tak'ëp Hyb
N'aa Jawyk Do karën, bada m' tamejũũ rababaj

nä”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

⁴Ti m' rabahõm, ti m' jumeto t'aah rabawyyd kån tób w'oo hä. Tób noo hä m' takahõ.

⁵Ti m' rabas'oot bä m', p'eets hẽ hab'ëeh do rabeanh:

—H'ëed ti bë hab'ëeh? Hẽd n'aa ti bë as'oot? —näk mä sa kyyh.

⁶Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo Jesus bedoo doo d' né hẽ m'. Ti m' rabanoo ramahũm.

⁷Ti m' Jesus ma matëg ramana kån Jesus wẽ. Ti m' sa hatsẽ sa hä padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' Jesus bas'ëeg sooh ta jó.

⁸Hajõk mä sa hatsẽ sa hä padëek do paa rat'ëeg hõm ta tyw n'aa me, tamahõm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëeg hõm mä ta tyw n'aa me.*

⁹Ti m' sahõnh hẽ pooj jé hah'ũm doo, duu hẽnh han'aa do na-ããj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do äã j'aa etsẽ! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh.

¹⁰—P'op Hagä Do ky n'aa edëng da ër wahë makũ Dawi bag'ääs do paa hadoo bag'ääs doo‡ —näk mäh. —Hỹ pong jé hawät do hä äã j'aa etsẽ! —näk mä sa kyyh.

¹¹Ti m' Jerusarënh bä Jesus bajëe suun kån. Ti m' tabahõm P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Tabegãä däk mäh. Tug bä däg do hyb n'aa m', 12 hedoo do sa sii

---

* **11:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë n'aa ragadoo bä. Ratsebé, raweh'ëeh do heen n'aa tii. † **11:9** Saaw-Mo 118.25-26 hä takerii däk do hä rabe'h'ũm. ‡ **11:10** Tii d' rawén her'oot, sa hä pé edaa däk Jesus du doo do Isaraéw buuj tabag'ääs doo.

hě m' tabahõm ta s'ee hěnh, Betanija häd näng doo hěnh, raba'yǎh hyb n'aa m' tii bä.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëem do Jesus hebëe bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' jati péh, Betanija bä naa ratsyym kasok bä, Jesus asa däk.

¹³ Dawëe naa m' tabahapäh joom wiigo häd näng doo. Taheg'ääs mä teag bä. Dooch m' ta hã, ta ag noo gó nado m' ta h'yyb. §

¹⁴ Ti m' joom hã taky hadoo:

—Dooch da meag wäd bä! Dooch d' a ag repoo wäd bä! —näng mäh.

Ta ma matëg ramaa napäh mä ta kyyh joom hã.

¹⁵ Ti m' rakajaa bä kä m' p'aa hěnh Jerusarēnh bä, Jesus bajëe suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëe bong tii bä hes'ëem doo, hets'ëe do na-ääj mäh. Ti m' tabaũj bëeh dajëer rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëem do tyng n'aa na-ääj mä taũj bëeh.

¹⁶ Dooch m' tan'oo bä ramatabëj bä wak'ääb ta tii me, P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó.

¹⁷ Sa hã tama metëek bä m' taky hadoo:

—Nepäh bë hã kerih do P'op Hagä Do kyyh? —näng mäh. —Hahÿÿ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Tóp yÿ ji maneëenh da sahõnh hě badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëe do tób n'aa”** —näng mä Jesus. —Hÿÿ kä, baretsëg tób

---

§ **11:13** Ta ag noo gó nado né paawä, joom baad hadoo do hã ji aw'yyt né hě pawóp its ta ag tabeaak do pooj jé ganyyh doo. Kas'ut do sa waa tii. Ti ti Jesus esoos do tabepóh hyb n'aa paawä.

** **11:17** Isajas 56.7

n'aa hado däk bë an'oo bã! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁸ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj mä raky n'aa napëë kån mä ta tii. Ti m' ratyw n'aa esoos mä radaj'ëep hyb n'aa m' Jesus, Jesus rajeÿÿm do hyb n'aa m'. Rawén jeÿÿm mäh, hajök mä gen'aak Jesus metëek do hä.

¹⁹ Ti m' tug bã kä m' Jerusarënh Jesus raberéd däg kån, ah'üüm kån mäh.

Baad ji h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Jati pé bap paa m', Jerusarënh hënh rabahöm bã m', joom wiigo häd näng doo me m' ratabës. Tsawyy häng mä sahõnh hë m' rabahapäh.

²¹ Ti m' Peed hyb n'aa newë däk mä Jesus ky hadoo do paa joom hä. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! Mahegää! —näng mäh. —Tsawyy häng joom mawas'ee häng doo —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ääts hë P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh —näng mäh.

²³ —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hahÿ waëë hä ky hadoo péh: “Ahöm, ahob tame”, hanäng péh, P'op Hagä anoo ti ta hä, ta hä baad tah'yy kae bã, P'op Hagä Do ky däng do taky nasëew bã ta h'yyb gó.

²⁴ Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë gadoo né da sahõnh hë P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëë doo, baad bë ky dahé bã, bë ky nasëew bã bë hä tanoo do hä —näng mäh.

²⁵ —Bë ky n'aa ets'ëë bã, tanyy bã bë h'yyb gó baad nadoo do bë da hadoo do wë, taw'ääts hë pooj

jé bë hyb n'aa mabaan hõm tii, bë Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan hyb n'aa nesaa do bë hã na-ãäj hë. [²⁶ Bë hyb n'aa manabaan hõm bä, dooh na-ãäj hë bë Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë moo bok do paah –näng mä Jesus kyyh.]

Jesus hã reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahỹh

²⁷ Ti m' rakajaa Jerusarēnh hēnh. Jesus bawät bä m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë.

²⁸ Ti m' raky hadoo ta hã:

–Jaa kyy gó mabad'oo hahỹ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj gó hahỹ mamoo wät doo?^{††} –näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–Ỹ eanh bë hã ěnh. Bë her'ood bä, tii bä ỹ baher'oot bë hã jaa ky gabuuj hahỹ ỹ moo wät doo, hahỹ ỹ bad'oo doo –näng mäh.

³⁰ –Jaa ky gabuuj Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hỹ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? Bë her'ood hã ỹỹ –näng mäh.

³¹ Tii bä m' sa m'aa hēnh mä raky n'aa hajëew bong. Hahỹ d' mä sa kyyh:

---

^{††} **11:28** Hes'ëem do Jesus hebëe bong do hyb n'aa, hajök do tama metëek do hyb n'aa na-ãäj hë rawén eanh. Jesus hã he'anh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëem do rabehes'ëem. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

—Hỹ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hã tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da.

³² Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ãän da ër wë —näk mã sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

(Rawén jeỹỹm mäh, hajök do hã m' P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë paa m' sa h'yyb Jowãw.)

³³ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hã:

—Dooch ãã hapëë bä —ken'ooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ỹ na-ããj né hë, dooh ỹ her'ood bä ky gabuuj näng do hã ỹỹ, tii da ỹ bad'oo doo —näng mã ta kyyh sa hã.

12

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ũm do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus baher'oot panyyg ky n'aa me sa hã.* Hahỹ da m' tabaher'oot:

—Hỹ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tahedëë hõm. Ti tagagoos uwa bëeh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wäd sooh p'op nu däk do joom hagã n'aa tyng. Ti tabahaëëj däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta danäh bahõm dawëë.

² Joom ag wah'ëë däg bä kä, ta danäh mejũũ ta sii moo heb'ooh do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawä joom ag wób.

³ Ti takajaa bä kä, ramaso däk, rahewyyh, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh.

* **12:1** Ta hã kamaj'ĩ doo, ta hã he'aanh do sa hã ti tabaher'oot.

4 Tii bä ta danäh mejũũ ênh ta seeh. Tii kä ranu ganabooh, rarahejãã tii.

5 Ti tamejũũ ênh ta seeh. Radajëeb kãn tii. Ti ta danäh mejũũ nä hajök. Tii b' sa wób rahewyh bong, sa wób raneboh bëeh.

6 Sét hẽ mad'aak ta pa. Ta t'aah takamahãn do tii. Ti tamejũũ. Ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Tah ý raweh'ëeh da”, nãng mã ta h'yyb gó.

7 Ti ta kaser n'aa rabahapäh bã raky hadoo: “Ta danäh t'aah hahỹyh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, nãk mãh. “Ti bã, ër dajëeb! Ër ma däg da tii bã kä hahỹ joom banãng doo”, nãk mã sa kyyh.

8 Tii d' né kã, ranaboh jad kãn. Dawëë radawãts hõm joom bahãnh –nãng mã Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũũm sa hã.

9 Ti m' teanh sa hã:

–Nyy da joom danäh bad'oo hỹỹ kã? –nãng mãh. –Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hã da tabahaëenh tii bã –nãng mãh.

10 Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hã:

–Dooh bë ner'ood bã g'eeh hahỹ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pã tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hỹỹ kã pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.

11 Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ããts hẽ ër hã tii”, † nãng kerih doo –nãng mãh. ‡

12 Tii bã kã m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do na-ããj mãh, ratyw n'aa esoos mã ramaso däk hyb n'aa m' Jesus. H'yy genäh mã Jesus

† 12:11 Saaw-Mo 118.22-23   ‡ 12:11 Ti pä tahanãng péh, ta daaj hẽ né m' ti takaher'oot.

pes'ããp mä panyyg ky n'aa me sa hä. Ti hadoo né hẽ, e'ỹm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hä, ti hyb n'aa m' Jesus mahãnh rabahõm.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahỹh

¹³ Ta jawén kä m' ramejũũ Pariséw wób, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd nãng do karapee wób na-ããj mä Jesus wë. Rakarën paawä rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa.

¹⁴ Ti hyb n'aa m' ky ken'yym doo gó rake'aanh:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bä. Dooh mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hä, hyb n'aa jawyk do hä mama metëek bä. Dooh maky n'aa ehỹd bä sa hyb n'aa ma metëek doo. Ehub né hẽ P'op Hagä Do karën do hä mama metëek doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ãã mamaher'ood. Taw'ããts hẽ a hä, ji epaag bä Roma buuj sa wahë hä rahepak doo, Sesa hä?§ —näk mäh.

¹⁵ —Ji ep'aak g'eeh, dooh apäh ji epaag bä? Nyy da a hä? —näk mä sa kyyh.

Jesus hapäh mä ti sa h'yyb, j'ooj madäk doo me ti raky hadoo. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ỹ hyb n'aa ỹ bë no n'aa maso paawä? —nãng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

---

§ **12:14** Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesus her'oot do hä rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hä. “Dooh ji epaag bä Sesa hä” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hä. “Ji ep'aak né hẽ” Jesus ky hado bä paawä, hajök do maa new'ëë doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejoonh né hẽ ta hä reanh doo.

—Na moweed denaari ramaneëenh doo. Ỳ megãã —näng mäh.

¹⁶ Ti m' raban'oo däk ta hä. Ti m' tametëeh, ti m' tabeaanh sa hä:

—Jaa heen n'aa hahỹỹh? Jaa häd hahỹ kerih do ta hä? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hẽ** —näng mäh.

Ti m' sa h'yyb gó rameuuj b'ëeh ta kyyh hyb n'aa.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁸ Ti m' rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh doo, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä.

¹⁹ Ti m' raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa èr hä, aj'yy dajëb bä, ta ỹỹm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hỹỹj mä gat'ëë däk tii, ta hỹỹj makũ panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

²⁰ —Panyyg gó òm ãã maher'oot —näk mäh. —Hỹ hadoo aj'yy, 6 ta hỹỹj. Tagat'ëë däk mäh. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp.

²¹ Tii bä ta hỹỹj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hỹỹj makũ ỹỹm paah. Ti na-ããj mä dajëp né tii d' ënh. Dooh m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh.

** **12:17** Ji né hẽ ti P'op Hagä Do karën doo.

22 Sahõnh hẽ m' raget'ëe bok ta ti ÿñh. Sahõnh hẽ m' radejẽp ranetaa nã bã. Tagadëeg ub kã ÿñh dajẽb kãn.

23 Ti m' rabeaaj kãn Jesus hã:

—Ji genyyh bã kã ãnh, dejẽp do paa ji? —nãk mäh. —Ny hadoo do ÿm kã ta ti ÿñh ti noo gó kã? Sahõnh hẽ paa m' ta ti ta pat'uuk —nãk mã sa kyyh.

24 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bẽ h'yy genã bã baad hadoo do hã, P'op Hagã Do kyy kerih do bẽ nahapãh do hyb n'aa, P'op Hagã Do hejój bẽ nahapãh do hyb n'aa na-ãaj hẽ —nãng mäh.

25 —Dejẽp do ragenyyh bã kã, dooh ji kat'ëe wãd bã. ãã hỹ pong jé habong do kanetëe do hadoo da ji tii bã kã —nãng mã Jesus.

26 Ti m' taky hadoo ãnh:

—Dejẽp do genyyh doo kã, dooh bẽ ner'ood bã Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganã wãd do ky n'aa? —nãng mäh. —Tii gó naa P'op Hagã Do ber'oot Mosees hã. Hahỹ d' mã ta kyyh: “Abaraãm hagã ÿñh, Isak hagã ÿñh, Jakóh hagã ÿñh”,†† nãng mäh.

27 —Dooch, “Abaraãm makũ hagã, Isak makũ hagã, Jakóh makũ hagã”, tanoo bã. Dejẽp do hagã n'aa nado P'op Hagã Doo. Hedẽp do sa hagã n'aa tii —nãng mäh. —Tak'ẽp bẽ h'yy gatamah —nãng mã Jesus kyyh Saduséw sa hã.

Tak'ẽp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahỹñh

28 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetẽk do see bana. Tamaa napãh mã raky kedag bong do

---

†† 12:26 Esodo 3.6

Jesus daheeh. Ta hã m', baad mä Jesus ky gadoo sa hã rake'aanh doo. Ti hyb n'aa m' teaanh mäh:

—Ny hadoo do P'op Hagä Do mejũũ do see tak'öp ji hyb n'aa jaw'yyk tamejũũ do wób bahãnh? —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hahÿ tak'öp ji hyb n'aa jaw'yyk: “Bë maa newë da hahÿÿh, Isaraéw buuj. Tak'öp Hyb N'aa Jawyk doo, P'op Hagä Doo, ër hagã n'aa, sét né hë.

³⁰ Taw'ããts hë tak'öp bë kamahãn Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ããts hë tak'öp bë h'yyb padäg ta hã. Taw'ããts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahãn ta hã, sahõnh hë bë hajaa doo me”,^{‡‡} näng mäh.

³¹ —Hahÿ ta seeh: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da”^{§§} —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Dooh tak'öp ky n'aa jawyk pé ta ti pawóp hadoo do bahãnh —näng mä Jesus ta hã.

³² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky hadoo:

—Baad ti a kyyh, ma matëg —näng mäh. —Sét né hë ti P'op Hagä Doo. Dooh ta see péh —näng mäh.

³³ —P'op Hagä Doo tak'öp ji kamahãn, tak'öp ji h'yyb däk ta hã. Ji h'yyb tym gó naa né hë, sahõnh hë ji hajaa doo me né hë ji kamahãn ta hã. Ji kamahãn né hë ji da hadoo, ji hã ji kamahãn doo da —näng mäh. —Ji ajuu doo, ji anoo do P'op Hagä Do hã bahãnh ti ta tii.

^{‡‡} **12:30** Dew-Teronom 6.4-5   ^{§§} **12:31** Rewitikos 19.18

34 Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä baad ta kyyh, ta h'yy ganäng doo me tabedoo, ti m' taky hadoo:

—P'eets hē paawä P'op Hagä Do hã mah'yy ka'eeh takarēn doo da. P'eets hē paawä P'op Hagä Do bag'ãās do karapee n'aa mabahadoo —näng mäh.

Ti bahānh kä m' dooh m' reaja boo bä kä. H'yyb e'ÿÿm mä reaja bä kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

35 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Dawi panaa m' ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa nooh. Nyy da tii?

36 Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi baher'oot paa m' Kristo ky n'aa: “Wahë ÿ n'aa hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hēnh, si ÿ mabag'ãās hyb n'aa a majiÿ ÿ nes'ëem bä kä ’ ”, *** näng paa Dawi.

37 Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bä ti Kristo, nyy d' ti ta t'aah tabahadoo?††† —näng mä Jesus.

Baad mä hajök do sa hã Jesus kyyh.

38 Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Baad da bë kanä ta ti Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa mahānh —näng mäh. Baad ub raken'yym, baad rakametëeh saroor henyym doo

---

*** 12:36 Saaw-Mo 110.1 ††† 12:37 Dawi panaa né hē ti Jesus aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahë ÿ n'aa tamaneëenh do paah, P'op Hagä Do T'aah tabahadoo do hyb n'aa na-ãäÿ hē ti Jesus.

me, ky n'aa gebah doo me –näng mäh. –Rakarēn ji bedēng hajōk do sa mahang –näng mäh.

³⁹ –Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do raba-hetonh bä. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsēeh doo bä rabahetonh bä ratooj bä –näng mäh.

⁴⁰ –Patug tema bong do radajēer esok, rama esok. Tii bä h'yy kamep'ēeh, bāp péj hadoo doo me raky n'aa ets'ēē bä –näng mäh. –Ta ti hedoo do tak'ēp P'op Hagä Do rejãã da –näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa ky n'aa.

Patug tamaa wäd is do tanoo do dajēer panyyg n'aa hahÿh

⁴¹ Ti m' Jesus bahyy sooh dajēer radahet'oonh do dawēē bä. Ti m' tabaheg'ããs hajōk do radatoonh do dajēer tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajēer n'aa. Hajōk mä dajēer enäh doo, hajōng mä radatoonh.

⁴² Ti m' tabana patug tamaa wäd is doo, tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahēn its mä tii.

⁴³ Ti m' Jesus naēēnh ta ma matēg ta wē, ti m' taky hadoo sa hã:

–Hahÿ ÿÿnh patug tamaa wäd is doo, sa bahãnh tabanoo. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo –näng mäh.

⁴⁴ –Sahōnh hē ta wób ranoo sa wē mad'aak do uuh –näng mäh. –Hahÿ ÿÿnh, kasuud its né paawä, sahōnh hē taban'oo däg is ta wē hanäng do paats –näng mä Jesus.

13

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg see ky hadoo ta hä:

—Mahegãã, ma matëg! Ewëeh hÿ pä tób pan'aa. Anäm hahÿ tatama n'aa! —näng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahapäh hahÿ tób yb —näng mäh. —Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahõnh hë da rabakud bëeh tũũ —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hënh Jesus rabahõm kãn. P'op Hagä Do tób n'aa nu masee me tii. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hënh Peed, Tsijaag, Jowãw, ãn-Deréh rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

⁴ —Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa.

⁶ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, næk da sa kyyh. Hajök da rawedii —näng mäh.

⁷ —Bë eÿÿm manä da kaneb'ooh do bë ky n'aa napäh bä. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hë, dooh takaja nä bä badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh.

⁸ —Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajõng häj n'aa bä k'ãäts katajuus da, sah na-ããj da

anäng. Badäk hahỹ bahëej jëng do du däk do metëe n'aa d' tii. Ajãn pooj jé ta mahỹj ganyyh do hadoo da tii —näng mã Jesus.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Baad bë kanä sa mahãnh —näng mãh. —Bë da rahaëenh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da rahewyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó. Hëp ÿ n'aa bë da ramahũum sa wahë n'aa wë, hëej bagã n'aa sa wë na-ãj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bë her'ood kãn da tii bã sa hã —näng mãh.

¹⁰ —Badäk hahỹ gawatsig pooj jé, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanãm do jé pad'yyt hë da raba-her'ood hõm sahõnh hë hãj n'aa babuuj sa hã —näng mãh.

¹¹ —Bë ramoo maso hõm bã, bë raheaaj bã bë raky n'aa etyy hyb n'aa, bë hyb n'aa tón manã bë her'oot péh. Bë her'oot bã, bë her'ood bë hã P'op Hagä Do anoo do ti noo gó. Bë h'yyb gó naa nado da ti bë her'oot doo. P'op Hagä Do Sahee da ti her'oot doo —näng mã Jesus sa hã.

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Hỹj näng do ta hỹj tan'oo däk da ta wób sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hã. Sa taah da h'yy kawereem da sa yb wë, sa ÿñ wë. Rahaëenh da ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa.

¹³ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãã da bë wë hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ÿ, tadajëb bã kã, edëb had'yyt hë da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa —näng mã Jesus kyyh.

14 Ti m' taky hadoo ênh:

—Tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa re-jãã doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa bã tahëë däg bã bë hapëë bã, taw'ããts hë Judah buuj häj n'aa bã haj'eenh do rakejën hõm da waëë banäng hënh. (Sahõnh hë hahÿ ner'oot doo, taw'ããts hë ramatakëë tagahoot hyb n'aa sa hã nyy d' Jesus hanäng pé ti tak'ëp nesaa doo.)*

15 Ta ti bë bahapäh bã, taw'ããts hë jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hõm, dooh da pooj jé tób gó tehëën péh.

16 Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ããts hë dooh da tajëë bã ta hatsë tabehëën hyb n'aa paawä —näng mäh.

17 —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!† —näng mäh.

18-19 Ti m' taky hadoo ênh:

—Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, dooh nä paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bã kä. Ti hyb n'aa da, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hã, bë kejën hõm do tabahahëëm noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó, tanahadoo hyb n'aa —näng mäh.

20 —P'op Hagä Do bód gakog hõm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bã paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hõm do sa hyb n'aa tawén bód gakog hõm ti noo gó rahoop doo —näng mäh.

---

* **13:14** Maah-Ko erii wät ta tii, Daniéw erii wät do hã Jesus beh'ũm do hyb n'aa. † **13:17** Tak'ëp tanesaa sa hã, du daa d' rawaj'aah pé do hyb n'aa.

21 –Ti noo gó, “Wät hahỹ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bä, bë ky dahé manä da raher'oot doo.

22 Ta ti ý wén her'oot, ti abok da hajök “Ý Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ýÿh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'öp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do rawedii hyb n'aa paawä.

23 Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ý baher'ood däk bë hä –näng mä Jesus kyyh.

24 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–Ta ti rahoop do jawén paa bä, papÿÿj da badagyb däk, kamarab da dooh ta bag nyy wäd bä.

25 Sagõõh wë hä naa kejäk da. Wë hä habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'yyt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä.‡

26 Ti noo gó kä da sahõnh hë da rabahapäh ýÿh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ý bahyng bä kä wë puh mahang. Ý ahyng da tak'öp P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'öp gabarëeh do hadoo doo me.

27 Ti noo gó ý mejũũ da äs ýÿ rabata hõm hyb n'aa jé pad'yyt hë badäk hahỹh hä habong do ý asëew hõm doo –näng mä Jesus kyyh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–Bë hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hä –näng mäh. –Wiigo tëeg tadu doo bä

---

‡ 13:25 Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti taheer'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hä kerii däk ta ti ky n'aa.

tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa däk. §

²⁹ Ti hadoo né da, sahõnh hẽ ta ti bë ÿ maher'ood wät do kaja däk bä bë bahapäh bä, edaa däk ÿ kajaa do bë bahapäh da —näng mäh.

³⁰ Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Da hẽ habong do rahapäh nä da sahõnh hẽ ÿ her'ood wät do bawäd kãn.**

³¹ Badäk hahÿÿh, wẽ na-ãäj da, ahëej jëe né paawä, keh ÿÿ da dooh tahëej bä —näng mäh.

³² Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. ãäs, hÿ pong jé habong doo, dooh rahapëe bä. ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-ãäj hẽ dooh ÿ hapëe bä. Jããm né hẽ Ee hapäh.

³³ Dooch da bë hapëe bä ny noo gó ta ti bawät. Ti hyb n'aa baad ub da bë gadaa ta pooj jé, baad ub da bë matakä.

³⁴ Aj'y y karom näng do ta s'ee hẽnh hahõm do hadoo tii. Tabahõm pooj jé tamejũũ ta karom sahõnh hẽ rabahag'ãäs hyb n'aa. Tamaher'ood hõm sa hã ramoo bong do hã. Tamejũũ na-ãäj hẽ tób noo hag'ãäs doo, baad tabahag'ãäs hyb n'aa. Dooch raheen n'aa enä bä ny noo gó sa kariw n'aa matëeh.

---

§ **13:28** Tabahahëm noo gó, hajõng do häj n'aa bä ti anäng joom ti noo gó barak doo. P'aa hẽnh tagajewäng tabanyyw bedaa däk bä. Ti hyb n'aa ta ti ky n'aa gó Jesus beh'ũũm ta panyyg. **** 13:30** Jesus hã reaa j wät ny noo gó P'op Hagä Do tób n'aa rarejãã. 37 ta baab jawén paa bä, hahÿ Jesus her'oot do jawén paa bä, Roma buuj sa warahén n'aa rarejãã P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarënh bä hasooh do paah. Sahõnh hẽ P'op Hagä Do tób n'aa pan'aa pä kepyyj hyng Roma buuj sa warahén ran'oo bä.

³⁵ Ti hadoo bē hā kā. Taw'ãäts hē baad da bē gadaa, baad bē hyb n'aa matakä da. Dooh da bē hapëë bä ÿ matëëh bä, tób danäh matëëh do ta karom nahapäh do hadoo da. Dooh ji hapëë bä tób danäh kajaa bä, tug bä, atsëm, atsëm ub, tapaj'ëë bä.

³⁶ Dooh taw'ãäts hē tado bä bē h'yy gatamah bä tób danäh nayyw hē takaja bä —näng mäh.

³⁷ —Ti hyb n'aa ÿ bedoo bē hā, sahõnh hē sa hā: Baad bē gadaa, baad bē matakä! —näng mä Jesus.

14

Buu benyym do ÿñh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' pawóp nä m' ta āh Pas-kowa* häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj mä ratyw n'aa esoos mä Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ëëp hyb n'aa kä m'.

² Rakaner'oot bä m' raky hadoo:

—Dooh da ër dajëëb bä Pas-kowa noo gó, hajõk do ër wë rah'yy kawereem mahãnh —näk mäh.

³ Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hā däk do paa tób bä, sa waa tyng hā m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wë ÿñh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä

---

* **14:1** Pas-kowa ramaneëënh do noo gó Isaraéw buuj rahyb n'aa esee P'op Hagä Do t'yyd mehñn doo, Esit bä naa rabah'üüm noo gó. Pas-kowa ratab'ëës noo gó ranaheb'ooh b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa tii. Ti noo gó m' ratab'ëës né hē päw makuj tamah doo. Séd hā rataheb'ëës.

s'ëeb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah, joom nah-do häd näng do s'ëeb heh'äät ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' tanoo gatëh hõm, ti m' tabahah'ook Jesus nuu gó m'.

⁴ Ti m' Jesus pa hat'oonh do wób rakawaj'ään bong, ti m' raky hadoo sa da hadoo do sa hä:

—Hëd n'aa tarejãã tii?

⁵ Taw'ãäts hë paawä takes'ëem. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta säm ji anoo paawä kas'uut do sa hä —näk mäh.

Ti m' rabahajëew wät ti yÿnh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hajëew manäh! Na magëd ti yÿnh —näng mäh. —Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hä yÿ.

⁷ Kas'uut do aboo had'yyt hë bë mahang. Bë h'yy kajäk bä bë banoo sa hä. Yÿ ti hÿÿh, dooh bë mahang had'yyt hë y awäd wäd bä —näng mäh.

⁸ —Tahajaa do né hë ti tamoo wät hä yÿ. Yÿ radakä jëë pooj jé buu benäw n'aa tii d' nuh yÿ gó tah'ook doo —näng mäh.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup yÿ né hë hahÿ yÿ her'oot doo: Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hõm bã, raher'oot da na-ääj hë hä yÿ hahÿ yÿnh moo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hä —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, 12 hedoo do ta ma matëg sa seeh, bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa wë, Jesus tahaëenh hyb n'aa sa hä.

¹¹ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hã. Ti m' ta sãm raky kajäk mä ta hã. Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kä sa hã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk bä m', b'éé t'aah aj'yy P'op Hagã Do matym n'aa ranaheb'ooh noo gó m', Jesus ma matëg rabeaanh ta hã:

—Nyy bä makarën ãã benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëes hyb n'aa? —näk mäh.

¹³ Ti m' tamejũũ pawóp hẽ ta ma matëg, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bẽ ahõm nã panang hẽnh. Bẽ kajaa bä, bẽ kataa da aj'yy hã naëng hes'ooh do hã. Ta jawén bẽ ahõm da.

¹⁴ Ti bajëë suun bä tób gó, bẽ eaaj da tób danäh hã hahÿÿ da: “Ãã ma matëg mejũũ ãã beaanh nyy bä tagadäk ta gawakõ, tatab'ëes hyb n'aa Pas-kowa ta ma matëg sa daheeh”, denoo da.

¹⁵ Tii bä da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëeh da bẽ hã. Ta tii bä tyng n'aa nãng da. Kabenyyw däk da —nãng mäh. —Ta tii bä bẽ moo boo ta tä n'aa, ta waa n'aa ër tab'ëes hyb n'aa —nãng mä Jesus sa hã.

¹⁶ Ti m' pawóp hẽ ta ma matëg rabahõm panang hẽnh. Rakajaa bä m' panang bä, Jesus her'oot do hadoo né kä m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bä kä Pas-kowa tä n'aa kä.

¹⁷ Papÿÿj badëë hyng bä kä Jesus kajaa 12 hedoo do sa sii.

¹⁸ Sa waa tyng pa rabat'oonh bä kä m', rabawëh bä kä m', taky hadoo sa hã:

—Bë see ÿ tahaëenh da majĩ moo gó. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

¹⁹ Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bã! —näk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bëeh, 12 hedoo do see né da, nemon ÿ heh'oos do pãw né da —näng mäh.

²¹ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hẽ —näng mäh. —Ti hadoo né hẽ, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majĩ moo gó han'oo däk do hã! Taw'ãäts hẽ paawä ta ti aj'yy hã tanenyyts bã paawä! —näng mä Jesus kyyh.

²² Ti m' rabawëh bã, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ õm, Ee. Man'oo däk pãw ãã hã —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado däk. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus bado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ õm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh ãã hã —näng mäh.

Ti m' taban'oo däk sa hã. Ti m' rabeëg pëe uwa bëeh.

²⁴ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Majyw ÿÿ, ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó hajök do sa hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw

ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng† –näng mä ta kyyh sa hä.

25 Ti m' taky hadoo ênh sa hä:

–Dooh ÿ eëg wäd bä hahÿ uwa s'eëb. Jääm hē p'aa hēnh papuuj däg ÿ eëk da P'op Hagä Do bag'ääs doo bä. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo –näng mäh.

26 Ti m' Saaw-Mo wób me P'op Hagä Do rama ejäm do jawén paa bä m', rabahöm kån waëe joom oriib häd näng do banäng hēnh.

27 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

–Bē sahōnh hē ÿ bē beréd hōm da –näng mäh. –Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä ti ky n'aa: “B'éé hagä ÿ daj'ëep da. Tii bä da jé pad'yyt hē b'éé rabehüüm bong”‡ –näng mäh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–Ta tii d' né paawä da hä ÿÿ, ÿ ganä wät jawén paa bä da, bē pooj jé da ÿ bahöm Garirej hēnh –näng mäh.

29 Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

–Sahōnh hē òm reréd hōm bä, ÿ dooh òm ÿ eréd bä –näng mäh.

30 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

–Badah né hē, atsēm, pawóp nuu me karaak bahÿÿh do pooj jé ÿ maky n'aa jejèn da. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo –näng mä Jesus Peed hä.

31 Ti m' Peed ky kah'üüm mä ta hä:

† 14:24 P'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do nahado hahÿÿh. P'ooj ub b'éé t'aah majyyw rakaner'oot do heen n'aa. Papuuj däk hÿÿ kä. Jesus majyyw hyb n'aa, sét nuu me sahōnh hē sa hyb n'aa dajëp doo, P'op Hagä Do gadoo hÿÿ kä ta wē sahōnh hē Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ‡ 14:27 Sakarija 13.7

—Doo! —näng mäh. —ÿ radajëeb bä na-ããj hë a sii, dooh noo gó da òm ÿ hyb n'aa eréd bã! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hë m' ta ma matëg wób.

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus rabahõm joom banäng hënh Getsemani häd näng doo hënh. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Babä bë ayyw dó ÿ ky n'aa ets'ëë nuuj jé —näng mäh.

³³ Ti m' Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh tamahũũm ta sii dawë hã. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Doo baad tado wäd bã ta h'yyb. Ti m' taky hadoo sa hã:

³⁴ —Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw, bë matakä. Bë aã manä da! —näng mäh.

³⁵ Ti m' tabahõm dawë hã. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã tanahoop hyb n'aa tamo n'aa, tahaja bã.

³⁶ Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Doo hejooñh pé a hã. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëë paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

³⁷ Tabana bã m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëeh hënh, taheg'ããs mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' tanaëej nyh Peed ta häd heh'ääat doo me:

—Simaw! —näng mäh. —Õm aã jëng? —näng mäh.
—DooH mahaja bã kanahën d'os hë maty gadäg bã
si ÿÿ? —näng mäh.

³⁸ —Bë matakä, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë,
nesaa do h'yyb tatug mahãnh bëeh, ÿ bë eréd hõm
mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä
baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa
bë ky n'aa ets'ëë ÿ wén näng —näng mäh.

³⁹ Ahõm ënh p'aa hënh, taky n'aa etsëë do paa
taky n'aa etsëë ënh p'aa hënh.

⁴⁰ Ti m' p'aa hënh tabana bã ënh, aã b'ëeh ënh
mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb. DooH m' sa
kyyh pé ta hä.

⁴¹ Tamawoob nuu me m' tabahado däk bã m'
taky hadoo sa hä:

—Bë kameh'ãäk nä? Bë aã magyys hë? Jããm hë
dó! —näng mäh. —Kaja däk ÿ ran'oo däk doo. Bë
hegãã. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa
do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëej däk hÿÿ
kä —näng mäh.

⁴² —Bë as'ëëg bëh! Hamäh, ër ah'ũũm. Wät ta ti ÿ
han'oo däk do majë ÿÿ hä —näng mä Jesus kyyh sa
hä.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Jesus ber'oot nä bã m', takajaa Judas, 12 hedoo
do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hä
m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt
hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Mosees
ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa kyy gó m',
Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-
ããj hë ti rabana.

44 Haëenh do baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hã:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hë tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm baad ub —tii da m' ta kyy dó sa hã.

45 Ti m' nayyw hë Judas bana Jesus wë, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

46 Ti m' ta hã rakajak, ramaso däg kän mä Jesus.

47 Ti m' Jesus pa hagëët do seeh, bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

48 Ti m' han'aa do hã Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahũüm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hã, boh yt hã, ÿ bë masoo hyb n'aa? —näng mäh.

49 —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hë bë sii ÿ ma metëek bä. Dooch ënh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih do hã ÿ kaja däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

50 Ti m' sahõnh hë kä ta hata rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

51 Jããm hë sét hë wanajaah, pahëew. Sét mä tadadäk ta hatsë pãän rino s'ëëb. Jesus jawén paawä tabahõm, ti m' ramaso däg bä paawä m',

52 teréd däk mä ta hatsë. Hahót mä tawaj'aa hõm.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahỹỹh

⁵³ Ti m' Jesus ramahũũm kãn P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääat do wë kä. Ti m' rakata padëëk t'ĩĩ hënh sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'.

⁵⁴ Ti m' Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääat do tób wahoo gó. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng. Katëng mä sa nemuun tëëg me.

⁵⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo§ häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hã rap'ää daj'ëëp péh. Resóts né paawä m' Jesus raky n'aa tapaa doo, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëëp péh.

⁵⁶ Hajõõ né paawä m' daap ramenyh Jesus ky n'aa hã, dooh m' séd gó rer'ood bä. Raky n'aa eh'ỹýt mäh. Ta see ky n'aa hadoo mä ta see an'oo bä.

⁵⁷ Ti m' p'op mä ta wób rabes'ëëg b'ëëh, ti m' daap ramenyh Jesus ky n'aa hã. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

⁵⁸ —Äã maa napäh taheer'oot doo. Hahỹỹ da ta kyyh: “ÿ gawatsiig hõm da hahỹ P'op Hagä Do tób

---

§ 14:55 Sinedirijo ramaneëënh doo, ta ti m' 71 ajyy rakaheta padëëk do raber'oot hyb n'aa nyy d' rabad'oo Judah buuj sa mahang ji da hadoo do moo nesaa doo, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ky nadaheeh do na-ääj mäh. Ta ti m' ta wób mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa wób, ta wób mä Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do wób, ta wób sa wahë n'aa na-ääj mäh.

n'aa, ajyy sa mo haj'aa. Tii bä, tamawoob hē ta āh, ÿ moo wäd sooh P'op Hagä Do tób n'aa seeh, ajyy mo haj'aa nadoo doo”, näng ta kyyh —näk mä sa hä.

⁵⁹ Tii d' né paawä m' sa kyyh, ti na-ãäj mä dooh m' séd gó rer'ood bä.

⁶⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëeg gëet sa mahang. Teanh Jesus hä:

—Doo maher'oot pé òm raky n'aa tapaa do hä?
—näng mäh.

⁶¹ Doo m' Jesus ky gado bä. Bag hēnh mä tabagëet.**

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do beaaj kän ta hä:

—Òm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo?
Òm P'op Hagä Do T'aah? —näng mä ta kyyh.

⁶² —ÿÿ. ÿ né hē —näng mä Jesus. —Bē hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do Sahōnh Sa Bahānh Hadoo Do hub hēnh tabasooch bä, ta hä P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä. Bē hapäh né da ēnh tabahyng bä wē puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁶³ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëed hōm ta daaj hē ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—Jāām hē. Doo hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh —näng mäh.

** **14:61** Dooch Jesus kawaj'ään bä. Daap hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do ke'aanh Jesus wén ky ganadoo.

64 —Bë maa napäh né hě ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejãã doo —näng mäh. —Nyy da bë hã? —näng mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kyyh.

Ti m' sahõnh hě raky hadoo:

—Taw'ãäts hě tadajëp! —näk mäh.

65 Ti m' ta wób rabahetsoos, ti m' raty maw'yzyd däk tanahapäh hyb n'aa, ti m' rabetuu sa moo me, ti m' rabeanh ta hã:

—Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa ramahũm kãn, ti m' rahewyyh mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahỹỹh

66 Ti m' Peed bahäng bä m' tób w'oo hã, tabës mä tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom yỹnh.

67 Tahapäh bä m' Peed katëng tëëg noo pa, tabahëg'ãäts ta hã. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Õm na-ãäj hě Jesus Nasaréh buuj sii hawät do paa õm —näng mäh.

68 Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooh y hapëë bä ta ti maher'oot doo. Dooh y heen n'aa nyy bä —näng mäh.

Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bä.

69 T'ĩ hënh yỹnh bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hã:

—Hahỹ sa hata see né hě —näng mäh.

70 Ti m' Peed jejën ënh mäh.

Badah peej hadoo mä kä, ta pa hab'ëeh do p'op, raky hadoo ta hã:

—Sa hata see né hẽ õm —näk mäh. —Garirej hẽnh naa né hẽ õm —näk mä sa kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed ta daaj hẽ taky n'aa kawas'ee kãn. Ti m' P'op Hagä Do hã taky däng:

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti aj'yy bẽ ky n'aa her'oot doo —näng mäh.

⁷² Ti m' nayyw hẽ m' karaak bah'ÿÿ kãn pawóp nuu me däg kä. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa ta hã kä: “Pawóp nuu me karaak bah'ÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hã.

Ti m' tak'ëp Peed baód kãn taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

15

Pirato häd näng do wë Jesus ramahũũm kãn do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Bãp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa, sahõnh hẽ Sinedirijo ajyy n'aa sii hẽ m' rahyb n'aa n'oo däk Jesus. Ramoo maw'yyd däk, ramahũũm Pirato häd näng do wë.*

² Ti m' Pirato beanh Jesus hã:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

—ÿÿ. Tii d' né hẽ, maher'oot doo d' né hẽ —näng mä Jesus.

---

* **15:1** Pirato häd näng doo, Roma buuj. Ta ti Judah häj n'aa bagã n'aa.

³ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa hajõng mä Jesus raky n'aa tapaa Pirato hã.

⁴ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Doooh maky gado bä? Hajõng do hã õm raky n'aa tapaa —näng mä Pirato.

⁵ Doooh m' Jesus ky gedag bä.† Ti hyb n'aa m' Pirato hyb n'aa meuuj wät.

⁶ Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëe doo.

⁷ Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Barabas häd näng doo, ta hataa sa daheeh. Ta see tadaj'ëep paa ta wób sa sii m' Roma buuj wë rah'yy kawereem noo gó.

⁸ Ti m' hajõk do rabana Pirato wë, ti m' rabetsëe ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do see tamanyyh hyb n'aa, Pas-kowa noo gó tabahed'oo doo da.

⁹ Ti m' Pirato beaanh sa hã:

—Bë karën ÿ ado nyyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

¹⁰ Tii d' tawén eaanh, tahapäh mäh, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa ta hã rahaëej däk Jesus, Jesus hã rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa.

¹¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa ky mejüü mä hajõk do rabetsëe hyb n'aa Pirato hã Barabas häd näng do Jesus jawén buuj.

¹² Ti m' Pirato ky hadoo:

---

† **15:5** Doooh Jesus kawaj'ään bä. Daap hë raky n'aa tapaa Jesus wén ky ganadoo.

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo hÿ Judah buuj sa wahë n'aa bë maneëenh do hä? —näng mäh.

¹³ Tii bä m' tak'ëp rageëej bong:

—Mepëëm däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mäh.

¹⁴ —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëej bong tii bä:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mäh.

¹⁵ Hajök do Pirato h'yyb en'yyim hyb n'aa m' taberéd hõm mä Barabas häd näng doo. Ti m' tamejũ rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hä rabepëëm däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hä.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' warahén ramahũm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bä m' ranaëej nä sahõnh hë sa hataa, séd hä rakata padëek hyb n'aa.

¹⁷ Ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë hahiin doo. Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radasooh.

¹⁸ Tii bä m' radu doo raky n'aa ej'ees do ta hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

¹⁹ Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me, raba-hetsoos sa matsós me. Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy b'ëeh ta wë, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh hyb n'aa.

²⁰ Ti m' raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramanyyh rabepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿÿh

21 Ti m' ramanyyh bä m', aj'yy Simaw häd näng doo, panang hēnh hajēng doo, tabēēj paawä m' sa hä. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Aresān, Rupu häd enäh do sa yb tii. Jerusarēnh panang hēnh tabajēē paawä. Ti m' warahén rame-jũũ mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepēēm däk do b'aa n'aa.

22 Ti m' Jesus ramahũũm Gogota häd näng doo hēnh. (Gogota häd näng doo m', ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.)

23 Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ēēb hejooñh doo. Kamekuunh mä ti datés do biin me, miir häd näng do s'ēēb. Dooh Jesus eēg bä.

24 Tii bä kä m', repēēm däg kån mäh. Ti m' ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wē ym doo.

25 P'op däg mä papỹỹj, 9 oor däg mä ti rabepēēm däk.

26 Hahỹỹ da m' takerii däk Jesus moo p'ää tadajēp do heen n'aa hä: "Judah buuj sa wahē n'aa hahỹỹh", näng mä kerih do hä.‡

27 B'aa kajatsēk do wób hä rabepēēm padēēk na-ãj hē pawóp hē ajyy baretsēk doo. Hub hēnh ta see hahäng, s'ỹỹ hēnh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepēēm däk do bahäng. [28 Ta tii hä kaja däk P'op Hagä Do kyy kerih do paa hahỹỹ d' her'oot doo: "P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo."§]

29 Ta tii me teb'ēēs do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewõñh Jesus wē. Hahỹỹ d' m' sa kyyh:

‡ 15:26 P'op ta nu gad'oo pong jé m' rabepēēm däk kerih doo.

§ 15:28 Isajas 53.12

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hēnh, a nooh.

³⁰ Ahyy b'aa hā hadäk do òm! A daaj kedëeb! — nāk mäh.

³¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hē raky n'aa ej'ees mäh. Sa daaj hē m' rakaner'oot:

—Ta wób ted'ëep —nāk mäh. —Dooch tahaja bä ta daaj hē takedëeb bä!

³² Hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo, Isaraéw buuj sa wahē n'aa hanäng doo, taw'ääts hē tabahyng b'aa kajatsëk do hā tahadäk do hā naa, ää baheg'ääs hyb n'aa, ää ky daheeh hyb n'aa! —nāk mä sa kyyh.

Ta pa habëeh do b'aa hā pad'ëek doo, ti na-ääj hē raky n'aa rejää mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

³³ Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hā. Jääm hē tug bä tabawag däk p'aa hēnh.

³⁴ Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyyys?”, ** tahanäng pé m' tii.

³⁵ Ta tii bä p'eets hē hab'ëeh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Bë maa newë! —nāk mäh. —Eriij ti tanaëenh — nāk mäh.

** 15:34 Saaw-Mo 22.1 hā takerii däk do hā tabeh'üüm.

³⁶ Ti m' sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëëb oow me, b'aa hä m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hä tabeëëk hyb n'aa. Ti m' ti ky hadoo:

—Na madëëg! —näng mäh. —Ti b' ër heg'ääs Eriij ana bä tamahyyh hyb n'aa —näng mäh.

³⁷ Ti m' tak'ëp mä Jesus geëëj wät, ti m' tadajëb kän.

³⁸ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëëd hyng mäh.

³⁹ Ti m' warahén sa wahë n'aa Jesus ty gadäk hënh hab'ëëh doo, tamaa napäh bä Jesus geëëj wät doo, tahapäh bä m' nyy da Jesus dajëp doo, taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿ aj'yy! —näng mäh.

⁴⁰ Dawëë naa m' ÿÿj wób rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ëëh Marija Madarën häd näng doo, Sarome häd näng doo, Marija seeh. Tsijaag, ta jawén nä ramaneëënh doo, Josés ta hÿÿj daheeh sa ÿÿn ti Marija.

⁴¹ Jesus hep'ëëh né hë m' ti ta tii. Garirej häj n'aa bä Jesus hataa né paa m' tii. Sa tä moo bo n'aa né paa m' tii. Hajök mä ÿÿj ta sii han'aa do Jerusarënh hënh, ti na-ääj mä tii bä m' rabab'ëëh ënh.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁴² Saab pooj jé m' ti tabahadoo. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj rabahennyw hõm Saab hä rakamehehäk hyb n'aa. Tug bä kä m',

⁴³ Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj, bahõm Pirato wë. Sinedirijo ajyy n'aa see ky n'aa etsëëh do m' ti Joséh. Tagada né hë m' P'op Hagä Do

bag'ããs do du däk. Ti m' tabahõm Pirato wë. Dooh m' tah'yyb eỹm bã. Tetsëë mä Jesus kamag n'aa.

⁴⁴ Ti m' Pirato hyb n'aa meuuj wät mä Jesus nayyw hë dajëp tahanäng doo. Ti m' tamejũũ ranaëenh warahén sa wahë n'aa tabeaanh hyb n'aa ta hã te hub tado bã.

⁴⁵ Ti m' ta heen n'aa nyy däk bã warahén sa wahë n'aa her'oot doo, ti m' tabahaëej däg kãn Joséh hã.

⁴⁶ Ti m' Joséh etsëë mä pãän hawak doo, rino häd näng do s'ëëb. Ti m' tabado hyy kãn Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä hawak doo me. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Ti m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëë däk mä ta me.

⁴⁷ Marija Madarën, Marija see Josés ỹyn rahëg'ããs. Rahapäh mä ragadasuun jëng do Jesus kamag n'aa.

16

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' papỹyj badëë hyng jawén paa bã, Saab bahëej jëng bã, Marija Madarën, Sarome, Marija Tsijaag ỹyn ah'ũm mä buu benyym doo m' retsëë. Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m' tii.

² Ti m' báp paah, met'uuh hã, papỹyj ty ganä këë bã, rabahõm kãn pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh.

³ Ramahõm me, tyyw me, rakaner'oot:

—Jaa da pä jawyk do ty gas'ëës? —näk mäh.

⁴ Ti m' raty kajäk, pä kepëed hõm taty gatsë. Aeh mä ti pä.

⁵ Ti m' rabajëe p'ëe gabaho doo gó. Ti m' raba-hapäh, asooh mä pahëew hadoo. Hawak mä ta sa-roor tagasooh. Hub tabanäng hënh mä tabasooh. Ti m' rah'yyb e'ÿÿm bong.

⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —Bë esoos Jesus Nasaréh buuj, repëem däk do paah. Dooh wäd bä. Ganä wät! B'ëep, bë hegãã radasuun jëng do paa bä —näng mäh.

⁷ —Bë ahöm nä, bë maher'ood ta ma matëg sa hä, Peed hä sii hë. Hahÿÿ da da bë kyyh: “Ahöm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ĩ hënh, bë tamaher'oot do paa da” —näng mäh.

⁸ Ti m' rawaj'aa hõm, kaj'uun mäh, h'yyb manepëe boo m'. Dooh m' raher'ood bä sa hä rabeÿÿm bong do hyb n'aa.

[⁹ Ti m' met'uuh hä bap paah, Jesus ganä wät. Pooj jé Marija Madarën hä m' takas'ee wät. Ta ti m' Marija setsi karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do tahebëe bong do paa m'.

¹⁰ Ti m' tabahõm Jesus sii habok do paa wë. A'oot mä tii. H'yy ketón bong mä Jesus hyb n'aa.

¹¹ Ti m' Marija Madarën baher'oot bä m' sa hä Jesus ganä wät doo, Jesus tahapäh doo, dooh m' raky dahé bä.

¹² Ta jawén kä Jesus kas'ee wäd kán ta see hado däk mä pawóp hë ajyy panang s'ee hënh hah'üüm do sa hä, ta tyw n'aa me rababok bä.

¹³ Ti m' ajyy mat'ëeh p'aa hënh, raher'oot mä ta wób sa hä. Ti sa hä na-ããj mä dooh raky dahé bä.

14 Tii bā kā m', Jesus kas'ee wād kǎn 11 hedoo do ta ma matēg sa hǎ kā sa tā rabawēh bā m'. Ti m' taky hadoo sa hǎ:

—Hēd n'aa ti bē nabuj keh'ũũm bē ky nadaheeh ŷ hap'ēeh do ŷ ganā wāt jawén paa bā? —nāng mā Jesus kyyh sa hǎ.

15 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē ahōm jé pad'yyt hē badāk hahỹ hǎ. Bē maher'ood hōm sahōnh sa hǎ hanām do panyyg kēh ŷ n'aa —nāng mǎh.

16 —Panyyg ky dah'eeh doo, nu kemuun bong doo, P'op Hagā Do ed'ēep da ta wē. Panyyg ky nadah'eeh doo, P'op Hagā Do ky n'aa etyy da banesaa hēnh —nāng mǎh.

17-18 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Panyyg kēh ŷ n'aa ky dah'eeh do hǎ P'op Hagā Do anoo da hahỹ tak'ēp rahajaa doo: Karap'aar h'yyb nesaa do rahebē da hāt ŷỹ gó. Ta wób kyyh rer'oot da. Aw'yy rameso bā da, p'yym reēg bā da, dooh da ramahỹj hob bā. Sa moo radatoonh da nahēē enāh do nu gad'oo bā, heso padēek da nahēē enāh doo. Ta heen n'aa ti ta tii, te hub né hē kēh ŷ n'aa ta wób rabahapāh hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh sa hǎ.

19 Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ber'oot jawén paa bā sa sii, P'op Hagā Do masāg kǎn hỹ pong jé. P'op Hagā Do hub hēnh, takaweh'ēeh doo bā tabaso dǎg kǎn.

20 Ti m' ta ma matēg rabahōm kǎn, ti m' jé pad'yyt hē rabaher'ood hōm kǎn mā Jesus ky n'aa kā. Jesus, p'op naa né hē tamasa sa hǎ tapehuunh doo me, sahōnh hē rabahapāh hyb n'aa te hub né hē ta ti ta ky n'aa.]

Jããm né hẽ hahỹ Jesus P'op Hagä Do T'aah pa-
nyyg kä.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc